

**Diputació
Barcelona**

La despesa municipal en cultura

**Anàlisi de la despesa executada en
cultura dels ajuntaments de la
demarcació de Barcelona en el període
2018-2021**

L'informe "La despesa municipal en cultura. Anàlisi de la despesa executada en cultura dels ajuntaments de la demarcació de Barcelona en el període 2018-21" ha estat elaborat pel Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) de la Diputació de Barcelona els mesos de maig i juny de 2023.

En la seva elaboració hi ha participat:

Laia Gargallo Piracés. Cap de l'Oficina.

Aina Roig Madorran. Cap de la Secció Tècnica.

Guillem Miralles Puig. Conceptualització, anàlisi de dades i redacció.

Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona (CERC).

c/ Montalegre, 7

08001 Barcelona

+34 934 022 565

o.estudisrc@diba.cat

diba.cat/cerc

Continguts

1. Introducció.....	5
2. Informació de context.....	7
2.1. La Unió Europea.....	7
2.2. L'Estat espanyol.....	11
2.3. Catalunya.....	14
3. Els municipis de la demarcació de Barcelona.....	19
3.1. Evolució de la despesa municipal en cultura.....	19
3.2. Despesa municipal executada en cultura per habitant.....	23
3.3. Despesa municipal executada en cultura per capítols.....	26
3.4. Despesa municipal executada en cultura per comarques.....	29
4. Conclusions.....	33

1. Introducció

El Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) de la Diputació de Barcelona elabora des de fa uns anys un estudi sobre l'anàlisi de la despesa en cultura dels municipis de la demarcació de Barcelona. En concret, s'han publicat amb anterioritat els estudis dels períodes [2004-13](#), [2012-2015](#), i [2014-17](#), a més d'estudis sobre aspectes concrets com per exemple [l'impacte de la Covid-19 i els plans de xoc per a la cultura](#).

El període de 2018 al 2021 ha estat caracteritzat a nivell mundial per l'eclosió de la pandèmia covid-19 durant el primer trimestre del 2020 i les posteriors conseqüències en termes d'afectació a la salut, mesures de confinament de la població i la restricció d'activitats, que van afectar d'una manera molt intensa el sector cultural fins ben bé a mitjans de l'any 2021. És a dir, gairebé tres dels cinc anys analitzats en aquest informe han estat fortament afectats per la irrupció i els efectes de la pandèmia covid-19 i, com es pot comprovar, això també tindrà una repercussió en la despesa pública dedicada a la cultura per part de les diferents administracions públiques.

L'anàlisi se centra, aquesta vegada, en els quatre darrers anys per als quals disposem de dades dels pressupostos locals liquidats: 2018, 2019, 2020 i 2021. Això no obstant, també es fa referència a dades d'anys anteriors quan s'estima necessari per a l'anàlisi, per visualitzar tendències en períodes més llargs.

La part principal d'aquest estudi es realitza a partir de l'anàlisi de les liquidacions dels pressupostos de despesa que aquests municipis lliuren al [Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona](#). Per tant, cal destacar que per elaborar aquests estudis treballem amb les dades de la majoria de municipis de la demarcació de Barcelona i no amb una mostra representativa recollida a través d'una enquesta. Això confereix a les dades que es presenten a l'estudi i a les seves anàlisis d'una gran consistència. Com en la darrera edició, les dades del SIEM s'han complementat amb altres dades de context relatives a la despesa executada en cultura dels diversos nivells de govern de Catalunya, Espanya i els països de la UE, per analitzar si les tendències i evolucions són similars o difereixen.

La despesa en cultura dels municipis, a través de les dades que subministra el SIEM, inclou les despeses de les següents partides: Administració general de cultura, Biblioteques i arxius, Museus i arts plàstiques, Promoció cultural, Arts escèniques, Arqueologia i protecció del patrimoni historicoartístic, Oci i temps lliure, Festes populars i celebracions.

Pel que fa a les dades dels municipis de la demarcació es disposa, de mitjana per al període analitzat, de les liquidacions dels pressupostos de cultura de 302 municipis dels 311 que conformen la demarcació de Barcelona. Aquesta xifra representa un 97% dels mateixos (només d'alguns ajuntaments petits no tenim dades). En termes de població, els municipis analitzats comprenen pràcticament el 99% dels habitants de la demarcació. Cal remarcar que els municipis més petits sovint no tenen un pressupost de cultura diferenciat.

D'altra banda, l'anàlisi no inclou la despesa de la ciutat de Barcelona, que per la seva dimensió i circumstàncies no es considera equiparable a la de la resta. També cal apuntar que les dades presentades en tots els apartats són valors nominals, és a dir l'efecte de la inflació no està descomptat.

Pel que fa a les dades a nivell europeu, per realitzar les anàlisis, hem agafat les dades que Eurostat, l'Oficina d'Estadística de la Unió Europea, proporciona referides a la despesa executada en Serveis culturals, però no les que es refereixen a la despesa en Mitjans de comunicació i publicitat. A nivell europeu, aquestes dades s'ofereixen separades. Cal remarcar que, tal i com s'assenyala a l'apartat d'estadístiques culturals de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), malgrat els esforços realitzats, no es disposa encara d'un sistema europeu d'estadístiques culturals i, per tant, el grau d'harmonització d'aquestes dades a nivell europeu, espanyol i català, és limitat. Així mateix, en el cas d'alguns països europeus, entre els quals l'Estat espanyol, les dades que subministra Eurostat pels anys 2020 i 2021 són provisionals, i podrien variar lleugerament quan siguin definitives.

L'objectiu general de l'anàlisi és oferir una visió global de la despesa en cultura dels municipis i la seva evolució al llarg dels darrers anys, contextualitzada amb algunes dades dels entorns més immediats (Catalunya, Espanya i Europa), sempre pel que fa a despesa executada en cultura. També s'ofereixen les xifres sobre la despesa executada en cultura que porten a terme aquests municipis desglossats pels diferents capítols de despesa i classificats pels diferents trams de població, així com una comparativa dels pressupostos per comarques. Per últim, s'introdueix com a novetat en aquesta edició, un capítol final de conclusions.

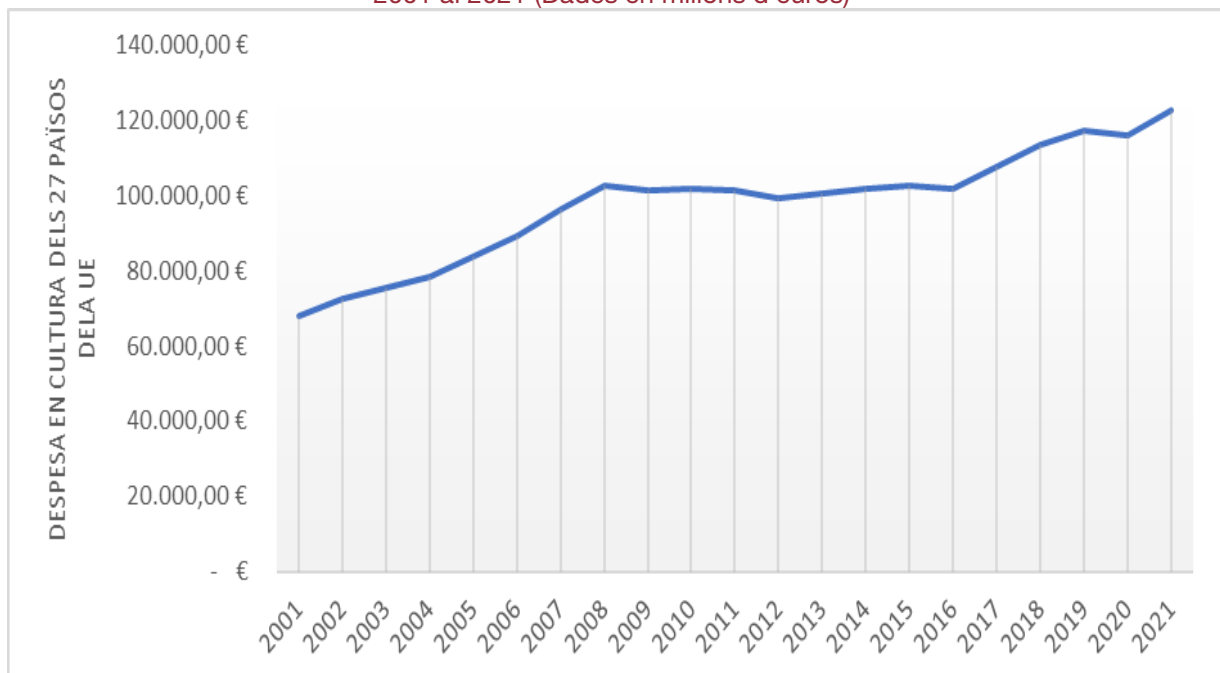
2. Informació de context

2.1. La Unió Europea

2.1.1. Evolució de la despesa executada en cultura els darrers 20 anys

Comencem analitzant les dades de despesa pública executada en cultura a nivell europeu. Si agafem perspectiva i ampliem el període analitzat en aquest estudi (2018-21) i considerem les dades que tenim de l'inici del segle XXI, des de 2001 al 2021, comprovem que la despesa pública en cultura agregada dels 27 països de la UE ha seguit una tendència global creixent, malgrat algunes interrupcions que comentarem a continuació.

Gràfic 1. Evolució del total de la despesa pública agregada en cultura als 27 països de la UE, del 2001 al 2021 (Dades en milions d'euros)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat

Podem diferenciar quatre períodes en aquests darrers vint anys: (1) de 2001 al 2008 la despesa en cultura va anar creixent de manera sostinguda fins a arribar a assolir els 100.000 milions d'euros, en un període de clarament expansiu pel que fa a la despesa pública de les institucions; (2) a partir de 2009, els efectes de la forta crisi econòmica mundial comencen a fer-se notar, amb períodes menys expansius tant pel que fa a la despesa pública total com la dedicada a la cultura, així la tendència positiva dels primers anys de segle XXI s'estanca, per bé que la corba s'estabilitza, i no es produeix una davallada tal com s'ha produït en molts països sinó que, a nivell agregat europeu, es manté estable en valors propers a aquests 100.000 milions d'euros durant molts anys; (3) el 2016 es produeix un punt d'inflexió, coincidint amb la recuperació econòmica després de la crisi, i s'inicia un nou creixement de la despesa dedicada a la cultura fins al 2019; (4) el 2020, amb la irrupció de la pandèmia covid-19, es produeix una nova aturada d'aquest creixement, tot i

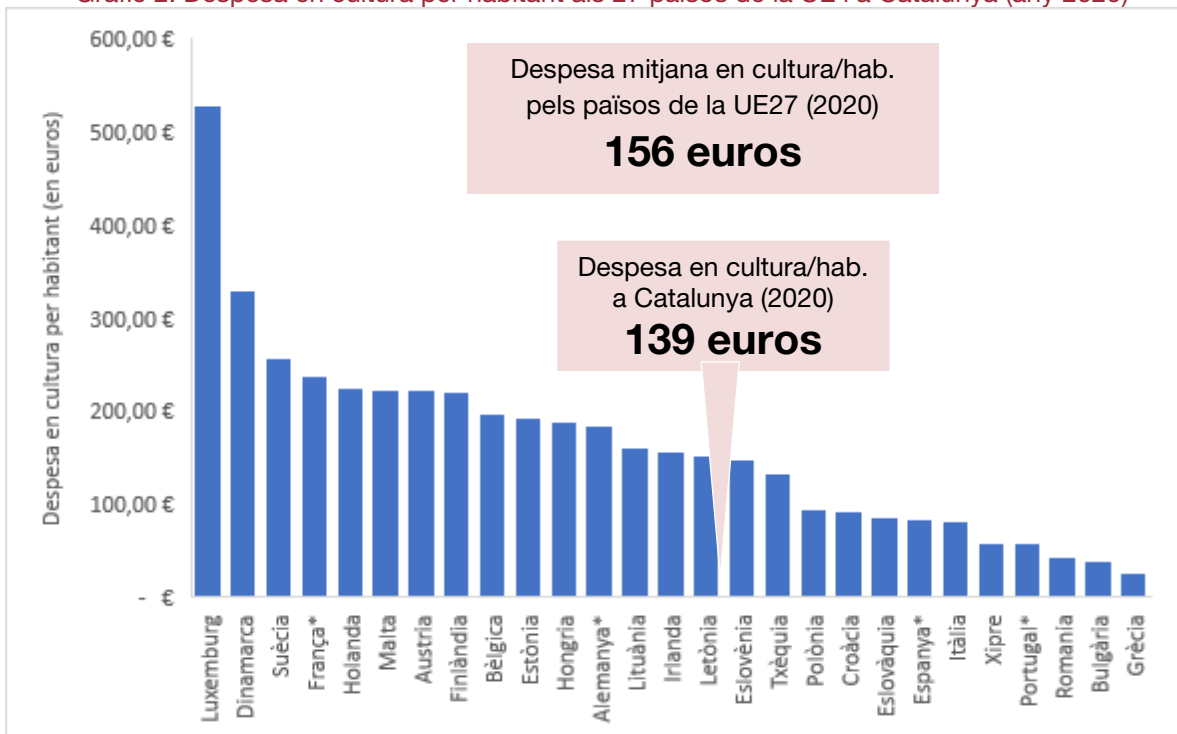
que s'aconsegueix mantenir el pressupost a un nivell molt similar al del 2019, i l'any 2021 es produeix una recuperació de la despesa assolint el màxim del segle de despesa pública dedicada a la cultura: 122.785 milions d'euros.

Així, cal concloure que el període 2001-21 està caracteritzat per una tendència creixent de la despesa global dels països de la UE27 dedicada a la cultura, i així mateix, cal esmentar l'esforç per mantenir estable el pressupost dedicat a la cultura malgrat els efectes de la crisi econòmica i de la pandèmia de la covid-19, que en altres àmbits han suposat fortes baixades del pressupost dedicat a la cultura.

2.1.2. Despesa executada en cultura per habitant a la Unió Europea

Posem el focus ara en la despesa executada en cultura per habitant als 27 països de la Unió, concretament a l'any 2020, que és l'últim any per al qual es tenen dades per a tots els països, tot i que per alguns països (marcats amb un asterisc al gràfic), són provisionals. L'any 2020, els diversos nivells de govern dels països de l'Europa dels 27 van destinar, de mitjana, 156 euros per habitant a la cultura aquest any. Ara bé, aquesta xifra per si sola no reflecteix la gran variabilitat que trobem entre països.

Gràfic 2. Despesa en cultura per habitant als 27 països de la UE i a Catalunya (any 2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat i la Generalitat de Catalunya
 *Dels països que s'indiquen amb un asterisc es disposa de dades provisionals

Si disposem els països per tal de visualitzar quins dediquen més euros per habitant a la cultura, ens trobem, a la part superior i a una distància considerable de la resta, Luxemburg i Dinamarca, amb despeses superiors als 300 euros per habitant. A continuació, i amb xifres d'entre 200 i 260 euros, se situen Suècia, França, Holanda, Malta, Àustria i Finlàndia. Per la seva banda, Bèlgica, Estònia, Hongria i Alemanya Malta i Alemanya van destinar de 180 a

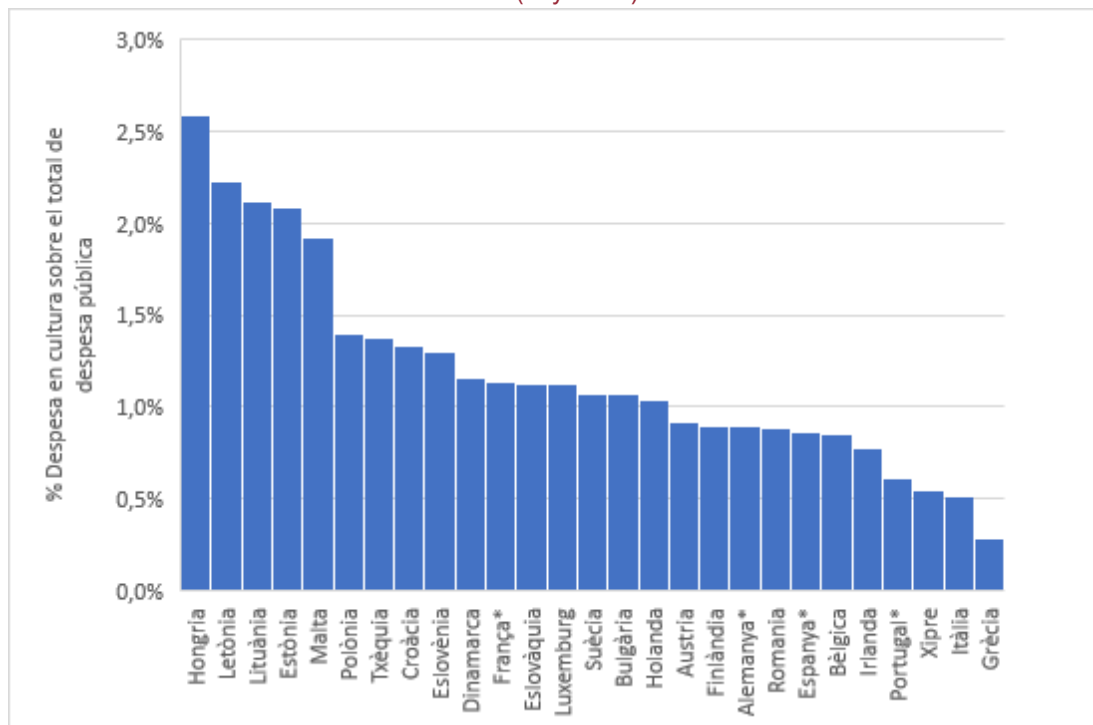
200 euros. Espanya se situaria a la franja que va dels 90 als 150 euros, juntament amb països com Polònia, Croàcia, Eslovàquia, i Itàlia. Mentrestant, Eslovàquia, Xipre, Portugal i Romania, entre d'altres, van destinar menys de 100 euros per habitant. En el darrer lloc d'aquesta classificació trobem Grècia, amb 27 euros.

Aquell mateix any, segons les dades d'Eurostat, la despesa en cultura per habitant a Espanya l'any 2020 va ser de 84,91 euros per habitant (tot i que s'indica que per Espanya i altres països aquestes dades són provisionals). En canvi, a partir de les dades del Ministerio de Cultura, la despesa en cultura per habitant a Espanya va ser de 107,56 euros per habitant, i pel que fa a les dades de la Generalitat de Catalunya, la despesa per habitant en cultura aquest mateix any es va situar als 139 euros per habitant a Catalunya, més a prop de la mitjana europea però clarament per sota dels països que se situen amb la major despesa per habitant.

2.1.3. Despesa executada en cultura sobre el total de la despesa pública a la Unió Europea

Tot i que l'indicador de despesa executada en cultura per habitant és el més utilitzat per valorar l'aposta per la cultura dels diferents governs, cal també valorar el percentatge del pressupost global destinat a la despesa en cultura per ajudar a dimensionar d'una manera més completa l'esforç per dedicar recursos a la cultura.

Gràfic 3. Percentatge de despesa en cultura sobre el total de la despesa pública als 27 països de la UE (any 2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat

Així, amb dades de l'any 2020 es pot comprovar que només Hongria dedica més d'un 2,5% del seu pressupost públic a la cultura, a una certa distància del que hi dediquen els països bàltics: Letònia, Lituània i Estònia. Luxemburg i Dinamarca, els països que tenen més despesa cultural per habitant, hi dediquen poc més de l'1%, i en aquest cas se situen a la mitjana dels 27 països, al mateix nivell que països com França, Eslovènia, Eslovàquia, o Suècia. Aquests dos països, Luxemburg i Dinamarca, són països amb un elevat pressupost públic, i amb poca població, i per això s'explica en part aquesta diferència entre aquests dos indicadors.

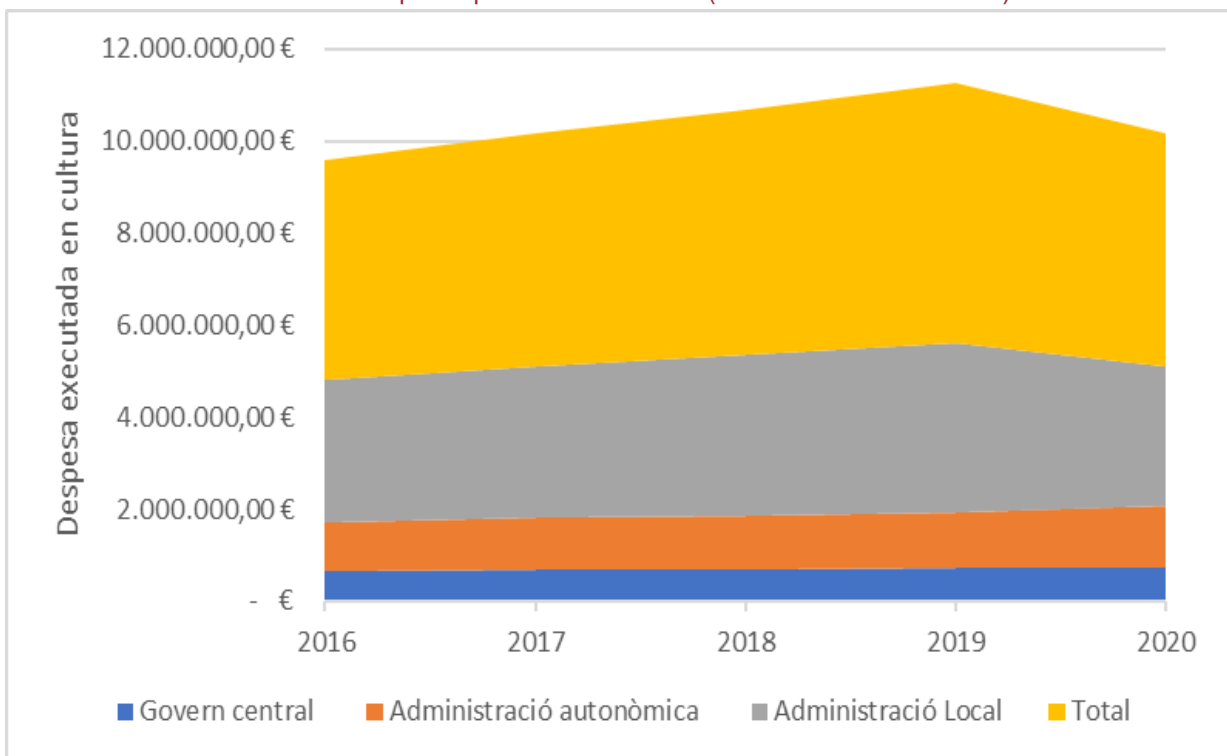
Pel que fa a Espanya, i segons dades d'Eurostat, va dedicar un 0,9% del total de la seva despesa pública a cultura l'any 2020, al mateix nivell que països com Romania, Bèlgica o Irlanda, i la seva posició no varia si la comparem amb la de l'anterior gràfic.

2.2. L'Estat espanyol

2.2.1. Evolució de la despesa executada en cultura a l'Estat espanyol

L'evolució de la despesa executada en cultura a l'Estat espanyol en el període de 2016 al 2020 segueix una tendència semblant a les dades que hem vist per aquest mateix període per als països de la Unió Europea, segons dades de l'*Anuario de Estadísticas Culturales* del Ministerio de Cultura y Deporte. De 2016 al 2020, l'agregat de la despesa en cultura de les diferents administracions a l'Estat espanyol (govern central, administracions autonòmiques, administració local), va experimentar un increment continuat del 2016 al 2019, tendència que es va estroncar el 2020, amb la irrupció de la pandèmia covid-19, any en què es contrau fortament la despesa dedicada a la cultura, especialment afectada per la reducció de l'agregat de la despesa en cultura de les administracions locals (en color gris al gràfic), que és el nivell d'administració que dedica més recursos a la cultura.

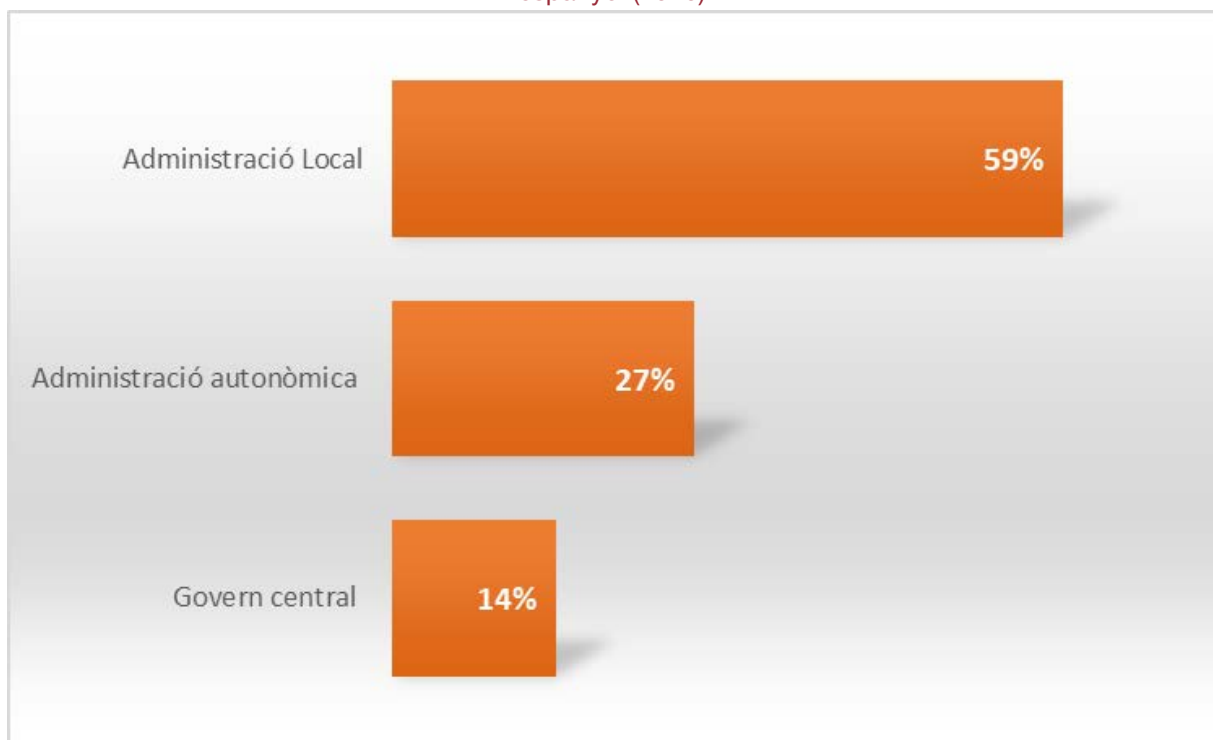
Gràfic 4. Evolució de la despesa executada en cultura a l'Estat espanyol dels diferents nivells d'administració per al període 2016-2020 (Dades en milers d'euros)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministerio de Cultura y Deporte

Com es pot comprovar en el següent gràfic, l'any 2020, l'administració local va assumir un 59% de la despesa total en cultura a l'Estat espanyol, del total de 5.093.627.000 euros. Les comunitats autonòmiques hi van dedicar un 27% de la despesa total, mentre el govern central hi dedicava un 14%. Els percentatges mantenen unes proporcions molts similars per a tot el període 2016-20.

Gràfic 5. Percentatge de despesa executada en cultura dels diferents nivells d'administració a l'Estat espanyol (2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministerio de Cultura y Deporte

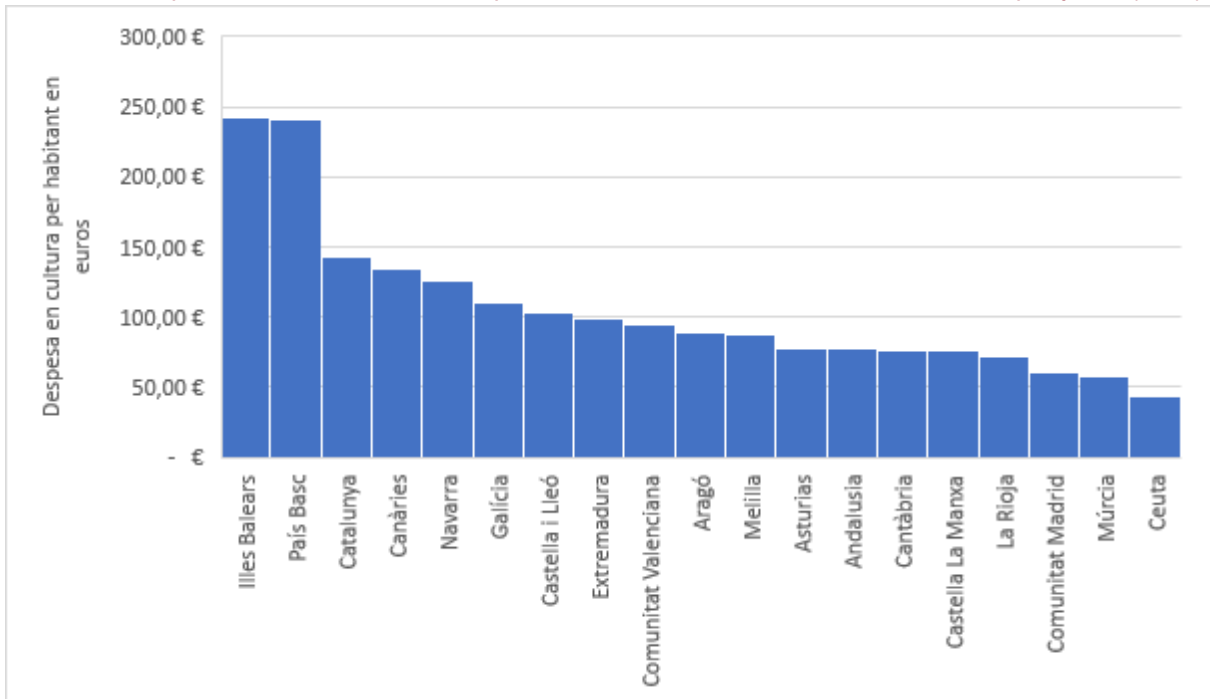
L'any 2020, la despesa en cultura per habitant comptant la suma del que hi dediquen els diferents nivells d'administracions a l'Estat espanyol va ser de 107,56 euros.

La despesa executada en cultura per habitant l'any 2020 a l'Estat espanyol va ser de 107,56 euros per habitant.

2.2.2. Despesa executada en cultura comparada de les CCAA espanyoles

Si ens fixem en la despesa executada en cultura per habitant a les diferents comunitats autònomes segons dades del Ministerio de Cultura y Deporte, veurem que la comunitat autònoma que més va gastar en cultura l'any 2020 va ser les Illes Balears amb 242,86 euros per habitant seguida del País Basc. Catalunya se situa en tercera posició segons aquestes dades, però a una gran distància de les dues primeres esmentades. A l'altre extrem trobem la Comunitat de Madrid, i tanca la llista Ceuta amb 44,06 euros.

Gràfic 6. Despesa executada en cultura per habitant a les comunitats autònomes espanyoles (2020)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministerio de Cultura y Deporte

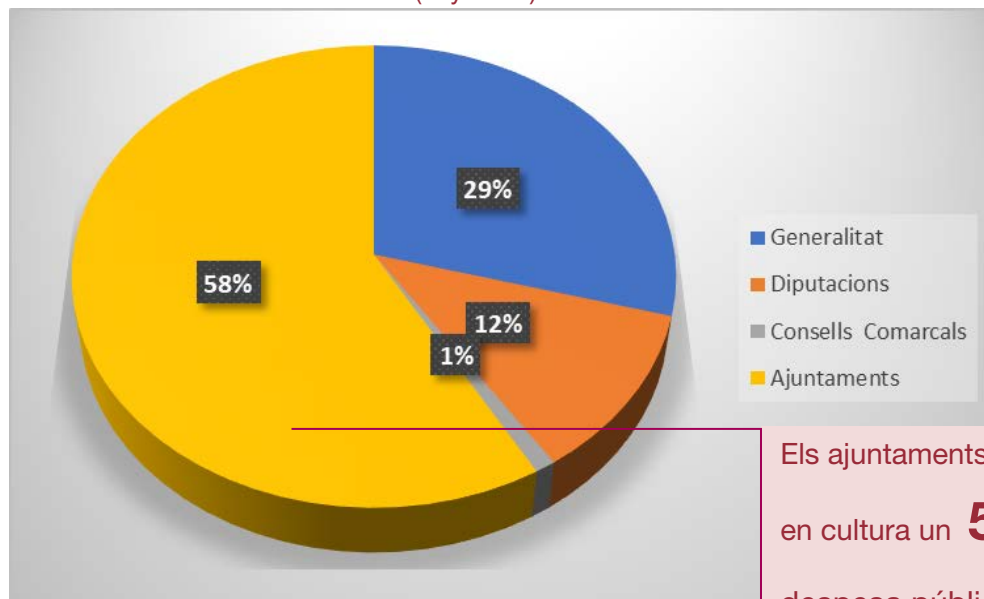
Cal assenyalar que les dades del gràfic anterior fan referència a la despesa total del conjunt d'administracions públiques que operen a cadascuna de les comunitats autònomes de l'Estat espanyol (ajuntaments, consells comarcals, consells insulars, diputacions i generalitats o governs de les comunitats autònomes).

2.3. Catalunya

2.3.1. Despesa executada en cultura a Catalunya per nivells d'administració: ajuntaments, diputacions, Generalitat

Situats a Catalunya, analitzem la despesa executada en cultura segons dades de l'*Anuari d'Estadístiques Culturals de la Generalitat de Catalunya* i l'*Informe anual sobre l'estat de la cultura i de les arts*, editat pel CONCA. Segons aquestes fonts, l'any 2020 la despesa total executada en cultura per part de les diferents administracions amb seu catalana (Generalitat, diputacions provincials, consells comarcals i ajuntaments) va ser de 1.019.800.300 euros. Si ho analitzem en percentatge, trobem que els que més recursos hi van destinar van ser els ajuntaments (58%), amb més de la meitat de despesa del total, seguits de la Generalitat, que se situa al voltant d'un terç (29%), de les diputacions (11%), i els consells comarcals (1%). Els percentatges són molt similars a les dades a nivell espanyol que ofereix el Ministerio de Cultura y Deporte.

Gràfic 7. Percentatge de despesa executada en cultura pels diferents nivells de govern a Catalunya (any 2020)

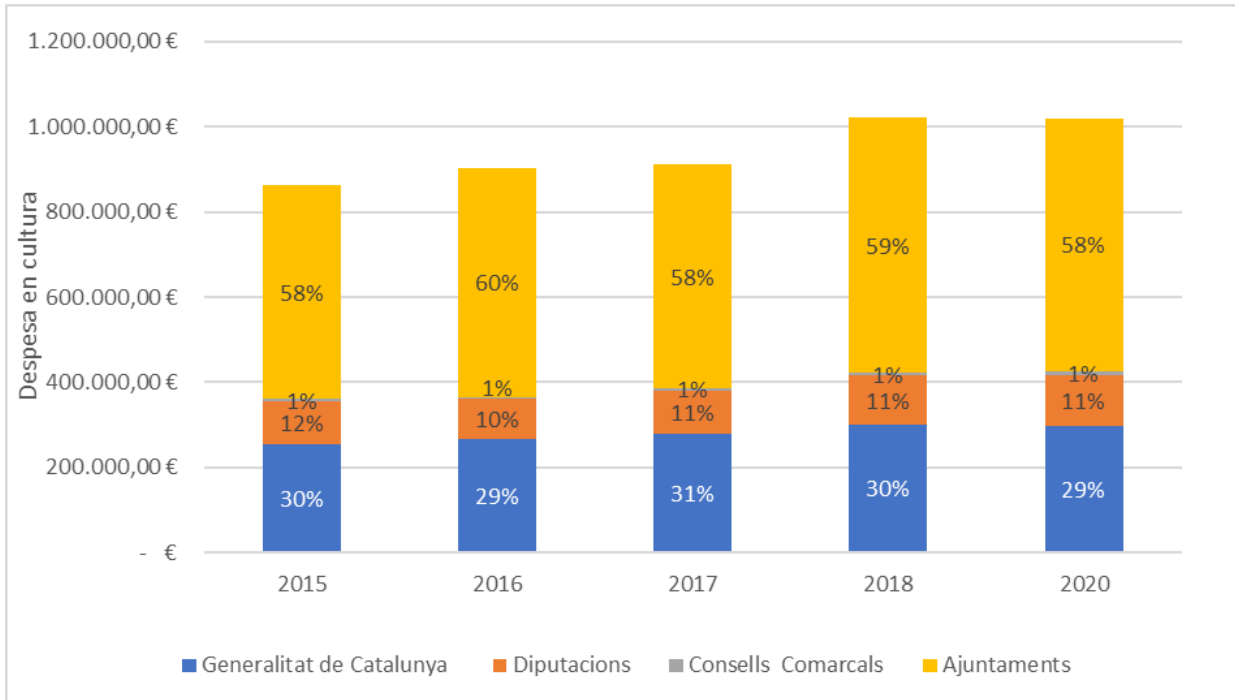
Font: Elaboració pròpia amb dades de la Generalitat de Catalunya

Els ajuntaments inverteixen en cultura un **58%** de la despesa pública total en cultura a Catalunya

El gràfic següent mostra l'evolució de la despesa executada en cultura al llarg dels darrers anys pels diferents nivells d'administracions, a partir de les dades de la Generalitat de Catalunya. No tenim dades de l'any 2019, però veiem com l'any 2018 i el 2020 presenten dades molt similars pel que fa a percentatges de despesa de les diferents administracions. Per al període 2015-20 hi ha una tendència al creixement del volum total de despesa, passant de 862.072.89 euros l'any 2015 a 1.019.800.300 euros l'any 2020, amb un alentiment l'any 2020 per la irrupció de la covid-19 que es va repetint al llarg de l'informe.

També es torna a constatar que la despesa executada pels ajuntaments en cultura és la que representa un percentatge més elevat, i això és manté estable en tot el període, representant entre el 58% i el 60%, mentre que la despesa de la resta d'administracions també presenta resultats semblants per tots els anys d'aquest període.

Gràfic 8. Evolució del percentatge i del volum total de la despesa executada en cultura per nivells d'administració a Catalunya en el període 2015-20. (Dades en milers d'euros)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya

Pel que fa a la despesa executada en cultura per habitant l'any 2021 a Catalunya comptant la suma del que hi dediquen els diferents nivells d'administracions va ser de 139 euros per habitant.

La despesa executada en cultura per habitant de l'any 2021 a Catalunya va ser de 139 euros per habitant.

Respecte a aquesta dada, podem veure que en el període 2017-2021 hi ha hagut una evolució creixent d'aquesta despesa per habitant, passant dels 121 euros del 2017 als 139 euros del 2021. Com es pot observar en el següent gràfic, l'any 2020 també es va produir una baixada de la despesa en cultura per habitant, de la mateixa manera que s'ha observat en altres apartats d'aquest estudi, amb la irrupció de la pandèmia covid-19, passant dels 136 euros del 2019 als 130 del 2020, per tornar a recuperar-se el 2021 amb 139 euros.

Gràfic 9. Evolució de la despesa pública executada en cultura per habitant a Catalunya en el període 2017-21

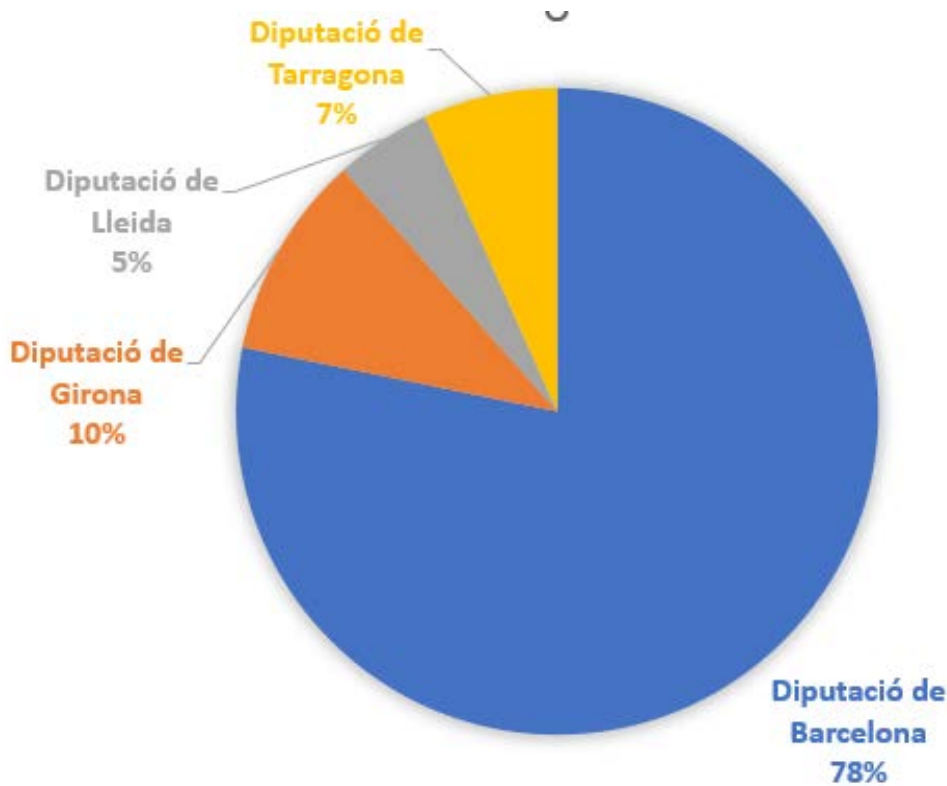
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Generalitat de Catalunya

Despesa executada en cultura de les diputacions catalanes

Per acabar aquest capítol, voldríem introduir dues informacions sobre la despesa en cultura de les diputacions a Catalunya.

En primer lloc, analitzem la despesa executada en cultura a les quatre diputacions l'any 2020. Del volum total de 117.247.000,24 euros, un 78%, la part principal, correspon a despesa de la Diputació de Barcelona. D'aquesta despesa executada de la Diputació de Barcelona, la despesa principal correspon al Capítol IV - Transferències corrents, amb un 39%, seguit de la despesa en Capítol I – Despeses de personal, amb un 29%. La despesa de la Diputació de Girona correspon a un 10%, mentre la de la Diputació de Tarragona és un 7% i la de Lleida un 5%.

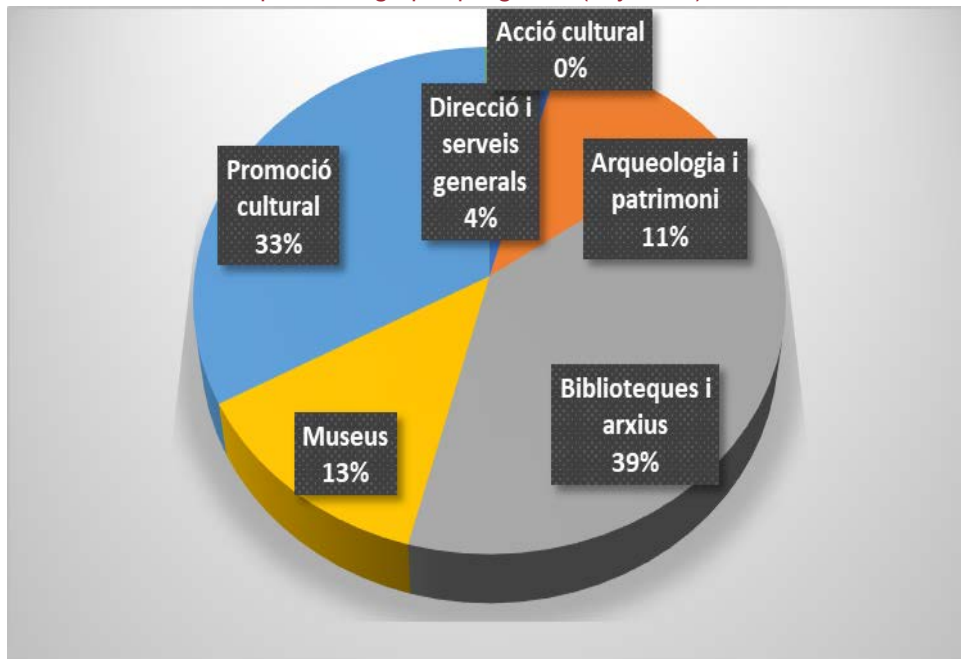
Gràfic 10. Despesa executada en cultura per part de les quatre diputacions provincials de Catalunya en percentatge sobre el total (any 2020)

Font: Elaboració pròpia amb dades l'Anuari d'Estadístiques culturals de Catalunya 2022

Analitzem ara el percentatge de despesa executada en cultura l'any 2020 per part de les quatre diputacions catalanes (Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona) per tipologia de programa. Veurem que el total de pressupost de 117.247.300 milions d'euros es va distribuir de la forma que es pot visualitzar el gràfic: *Biblioteques i arxius* va ser on s'hi van destinar més recursos, amb un 39%, seguit de prop per *Promoció cultural*, amb un 33%. Amb menys percentatge, se situen *Museus*, amb un 13%, i *Arqueologia i patrimoni*, amb un 11%. Amb uns percentatges molt més reduïts se situen *Direcció i serveis generals*, amb un 4% i *Acció cultural* que no arriba a l'1%.

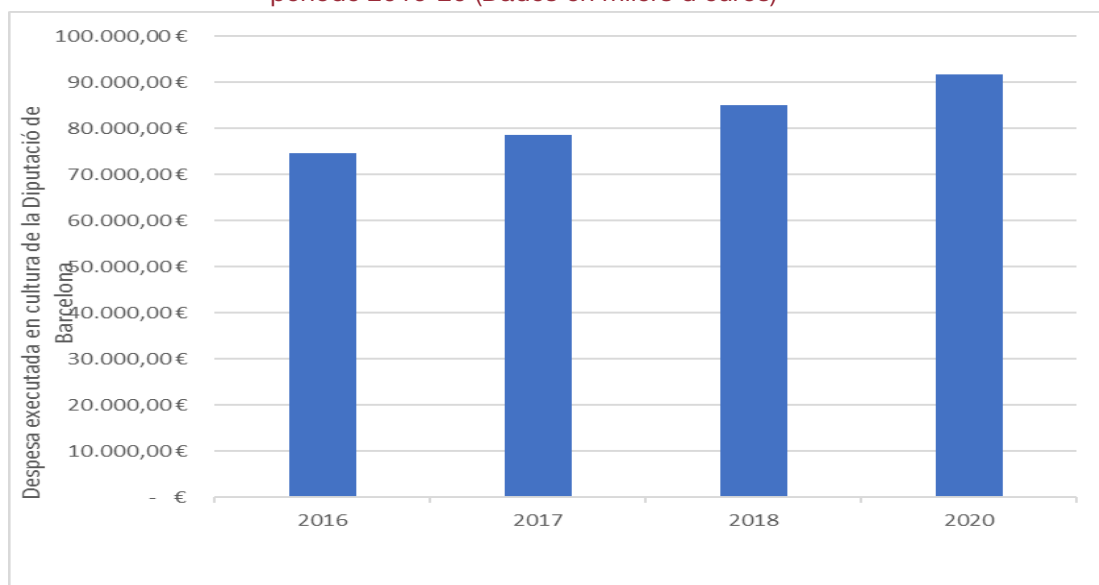
Gràfic 11. Despesa executada en cultura del conjunt de les diputacions provincials de Catalunya, en percentatge per programa (any 2020)

Font: Elaboració pròpia amb dades l'Anuari d'Estadístiques culturals de Catalunya 2023

En segon lloc, presentem l'evolució de la despesa global dedicada a cultura per part de la Diputació de Barcelona en el període 2016-20. Podem observar que segueix una tendència creixent, i cal destacar que el 2020, l'any de la irrupció de la pandèmia, contràriament al que hem vist per les altres administracions, la despesa s'incrementa significativament, arribant a un pressupost total de 91.660.000,30 euros dedicats a la cultura.

Gràfic 12. Evolució de la despesa executada en cultura per part de Diputació de Barcelona en el període 2016-20 (Dades en milers d'euros)

Font: Elaboració pròpia amb dades l'Anuari d'Estadístiques culturals de Catalunya

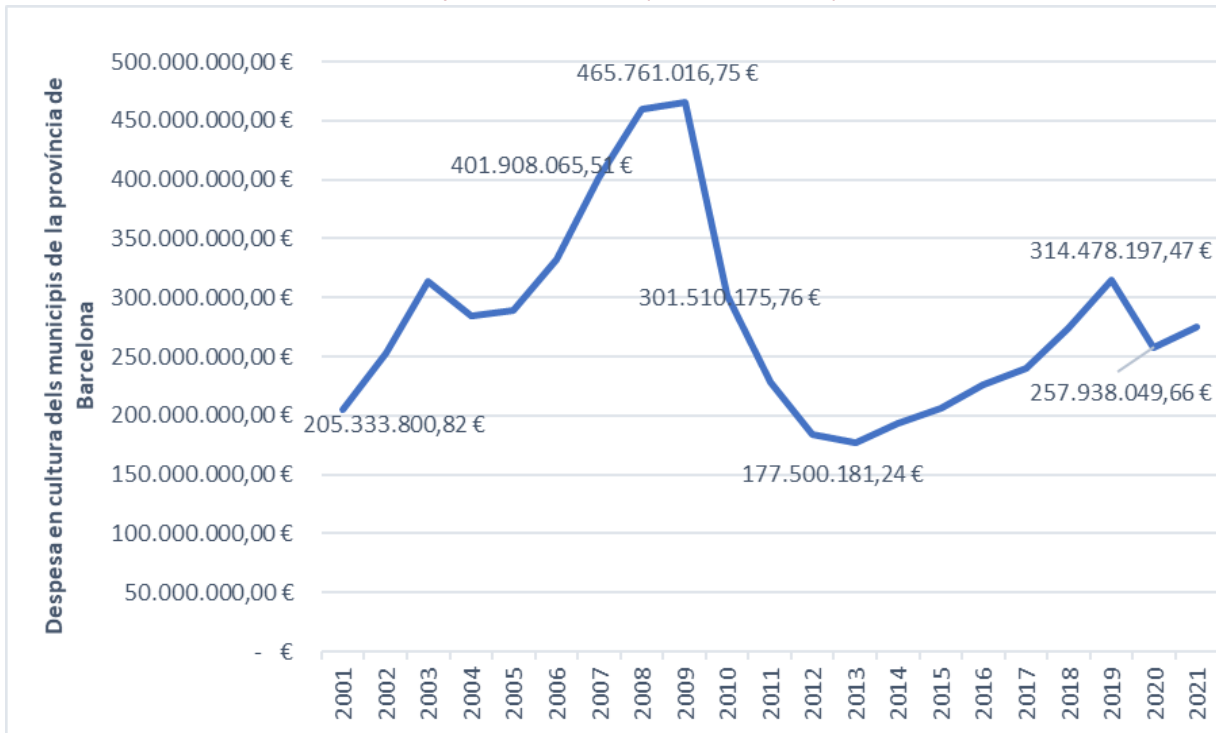
3. Els municipis de la demarcació de Barcelona

3.1. Evolució de la despesa municipal en cultura

Per al període analitzat en aquest estudi (2018-21) tenim prou dades dels pressupostos liquidats dels municipis de la demarcació de Barcelona que proporciona el Servei d'Informació Econòmica Municipal (SIEM) de la Diputació de Barcelona, que permeten que les anàlisis siguin consistents i reflecteixin la realitat d'una gran part del territori. Concretament, per aquest període comptem amb dades d'un 97% dels municipis de la demarcació, i les dades que manquen són de municipis petits amb una contribució a l'import total poc significativa. També recordem que, com ja hem dit a l'inici, en aquesta anàlisi no és té en compte la ciutat de Barcelona que per la seva dimensió i circumstàncies no es considera equiparable a la de la resta.

La irrupció de la pandèmia covid-19 va provocar que s'estronqués la recuperació dels nivells de despesa municipal executada en cultura des del 2014, tot i que el 2021 s'inicia una parcial recuperació.

Gràfic 13. Evolució de la despesa executada en cultura dels municipis de la demarcació de Barcelona en el període 2001-21 (Dades en euros)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

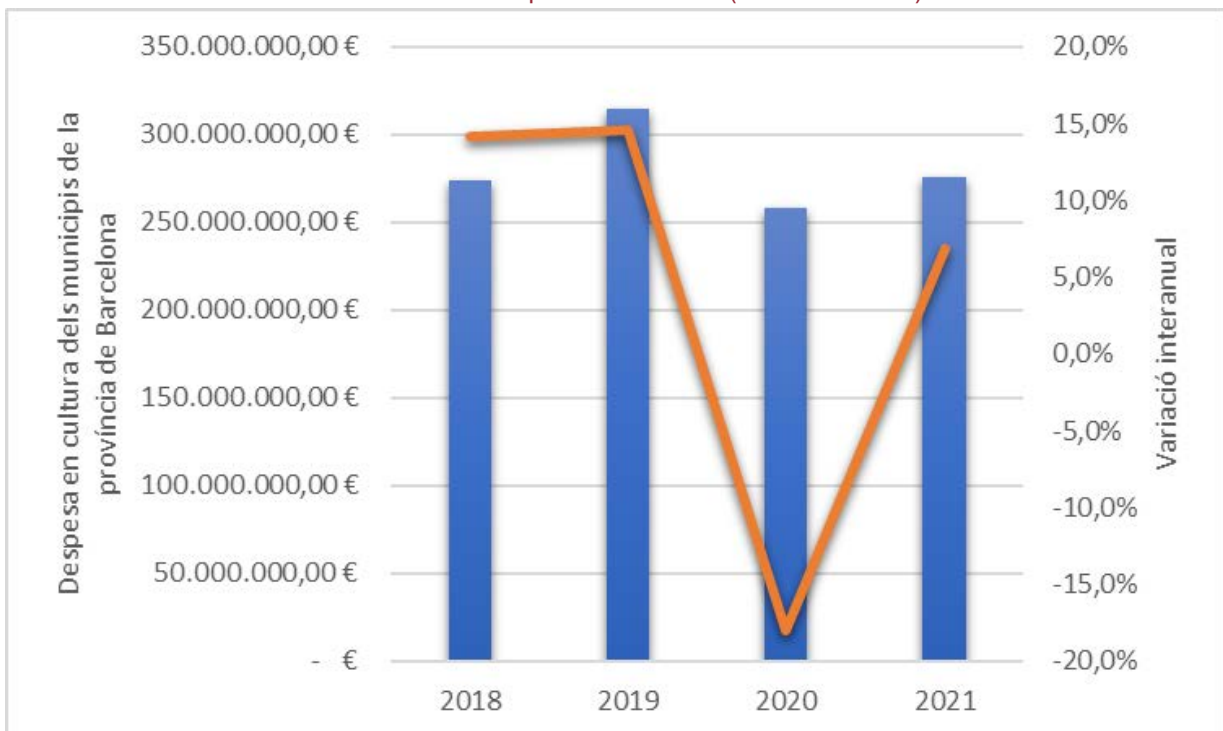
El conjunt de municipis analitzat van destinar, l'any 2021, gairebé 276 milions d'euros a la cultura, un 6% més que l'any anterior, el 2020, en plena afectació de la pandèmia, però molt lluny encara del màxim de 2009, quan es va assolir el màxim import dels últims 20 anys, amb 465 milions d'euros destinats a la cultura.

Com en els altres apartats d'aquest document, en el cas de les dades dels municipis de Barcelona, també mostren que la tendència creixent del període 2014-2019, amb la recuperació després de la crisi, es va estroncar el 2020 amb la irrupció de la pandèmia covid-19 i la seva forta repercussió al sector cultural. L'any 2019, just abans de la pandèmia, les dades es van situar molt a prop del nivell del 2006, però encara lluny del període del 2007 al 2009, quan la despesa en cultura superava els 400 milions d'euros. Tot i així, cal dir que la despesa global dels municipis va baixar el 2020 molt més (un 18%) del que ho va fer la despesa destinada a la cultura (un 5%). L'any 2021, els dos pressupostos, el global i el cultural, es recuperaven en un percentatge igual, un 6%, respecte a l'any anterior.

La parcial recuperació de l'any 2021, tant de la despesa global dels municipis com de la dedicada a la cultura després de la pandèmia, caldrà veure si es corrobora amb una tendència creixent els propers anys, que confirmi que la baixada del 2020 és un lleuger punt d'inflexió en una evolució positiva des de l'any 2014, quan la despesa en cultura es recuperava després de la forta davallada produïda per la crisi econòmica a partir del 2009.

Pel que fa al creixement interanual de la despesa, podem observar en el gràfic següent la forta baixada del 2020, amb un decrement del 18%, i la recuperació el 2021, amb un increment del 6,9%.

Gràfic 14. Creixement interanual de la despesa executada en cultura dels municipis de la demarcació de Barcelona en el període 2016-21 (dades en euros)

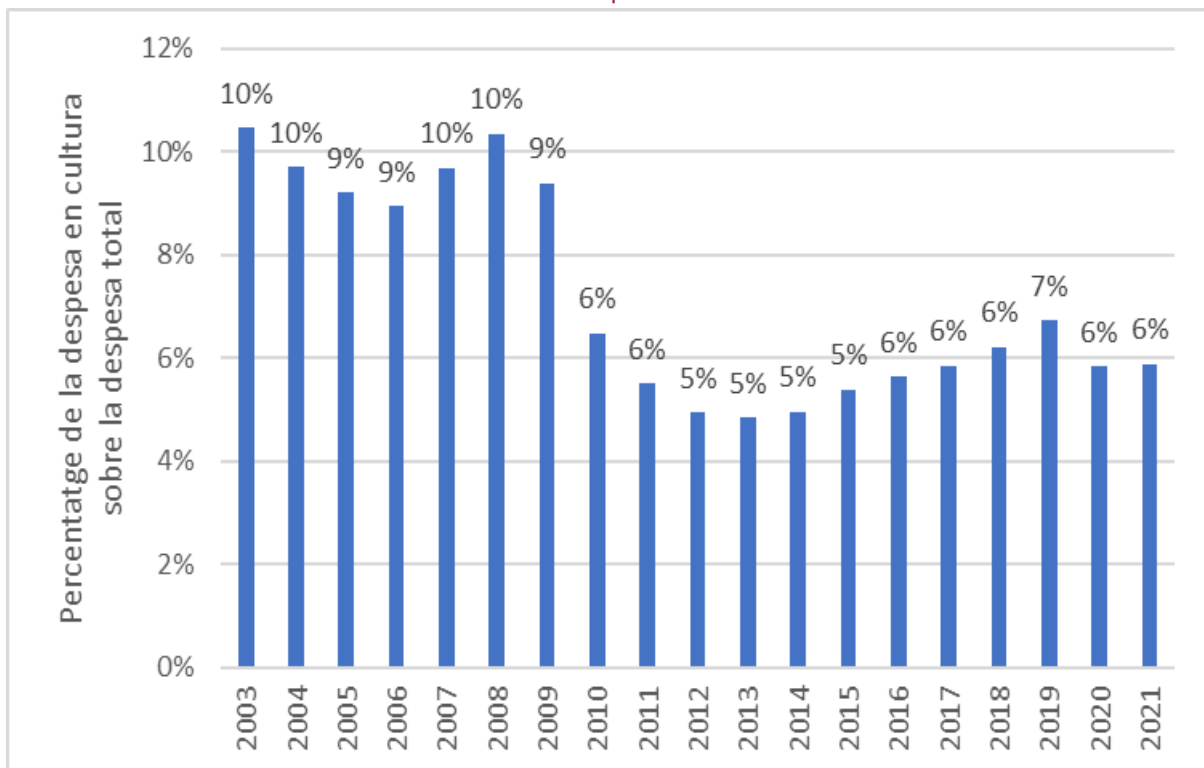
Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Comparació entre la despesa executada en cultura i el conjunt de despesa municipal

L'evolució dels pressupostos globals dels ajuntaments i de la seva magnitud en relació als de cultura serveix de marc de referència per a l'anàlisi. En termes generals, es pot entendre que una proporció de despesa executada en cultura elevada respecte al total reflecteix que aquesta és una de les prioritats per a l'ajuntament, mentre que una inversió relativament reduïda pot indicar prioritats en altres àmbits. Els anys previs a la crisi econòmica que comença els anys 2009-10, la despesa en cultura es va arribar a situar, de mitjana, a prop del 10% del total de la despesa dels municipis. A partir de 2009 es produeix una gran davallada que va situar aquestes xifres al voltant del 5% durant anys i que mostra la doble retallada que va patir la cultura: en termes absoluts, per la reducció general dels recursos disponibles, i en termes relatius, en relació al conjunt de la despesa dels municipis. El 2015 hi ha un punt d'inflexió i s'inicia una lenta recuperació fins a arribar al 7% de 2019, que s'estronca el 2020 amb l'arribada a la pandèmia covid-19.

El 2021 els municipis van destinar a la cultura un **6%** de la seva despesa total, lluny encara dels màxims dels últims 20 anys

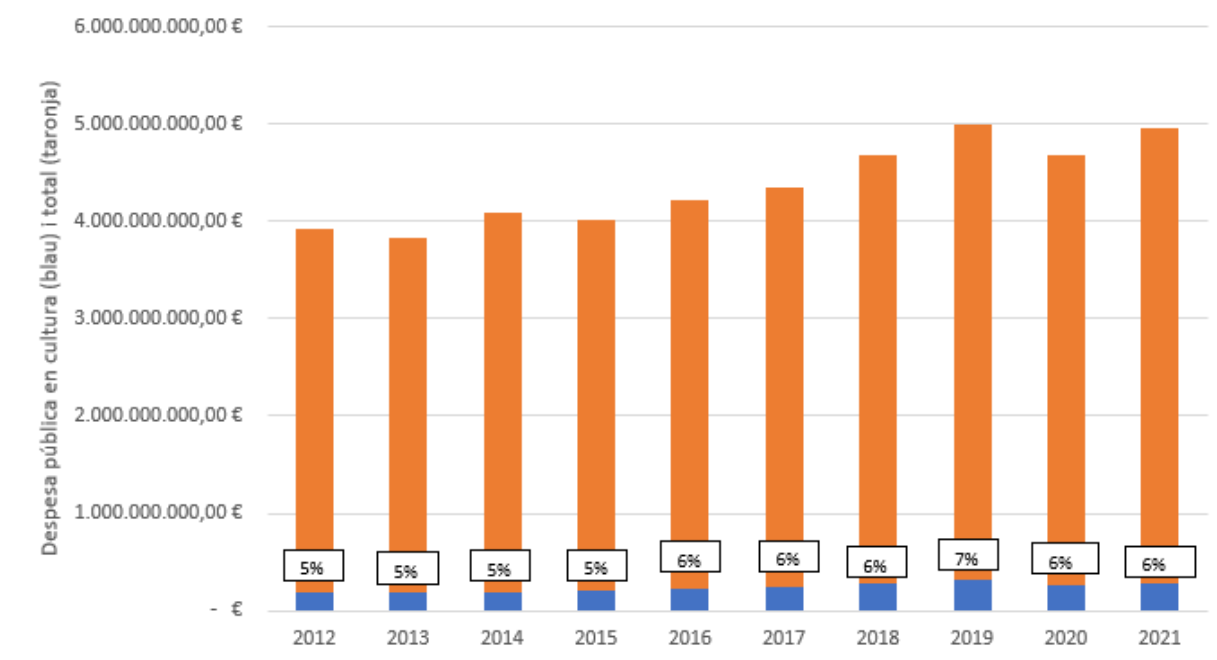
Gràfic 15. Percentatge de la despesa en cultura sobre la despesa total dels municipis de la demarcació de Barcelona en el període 2003-2021

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Així mateix, en el gràfic següent es comprova que els anys que hi ha més despesa en el pressupost global, augmenta el percentatge de la despesa dedicada a cultura, mentre els anys de crisi, amb la reducció del pressupost de despesa, es contrau la despesa dedicada a cultura. Tot i així, la despesa dedicada a la cultura queda lluny dels percentatges entre el 9% i 10% del període 2003-2009.

Gràfic 16. Comparació entre la despesa executada en cultura i la despesa global dels municipis de la demarcació de Barcelona (dades en euros)

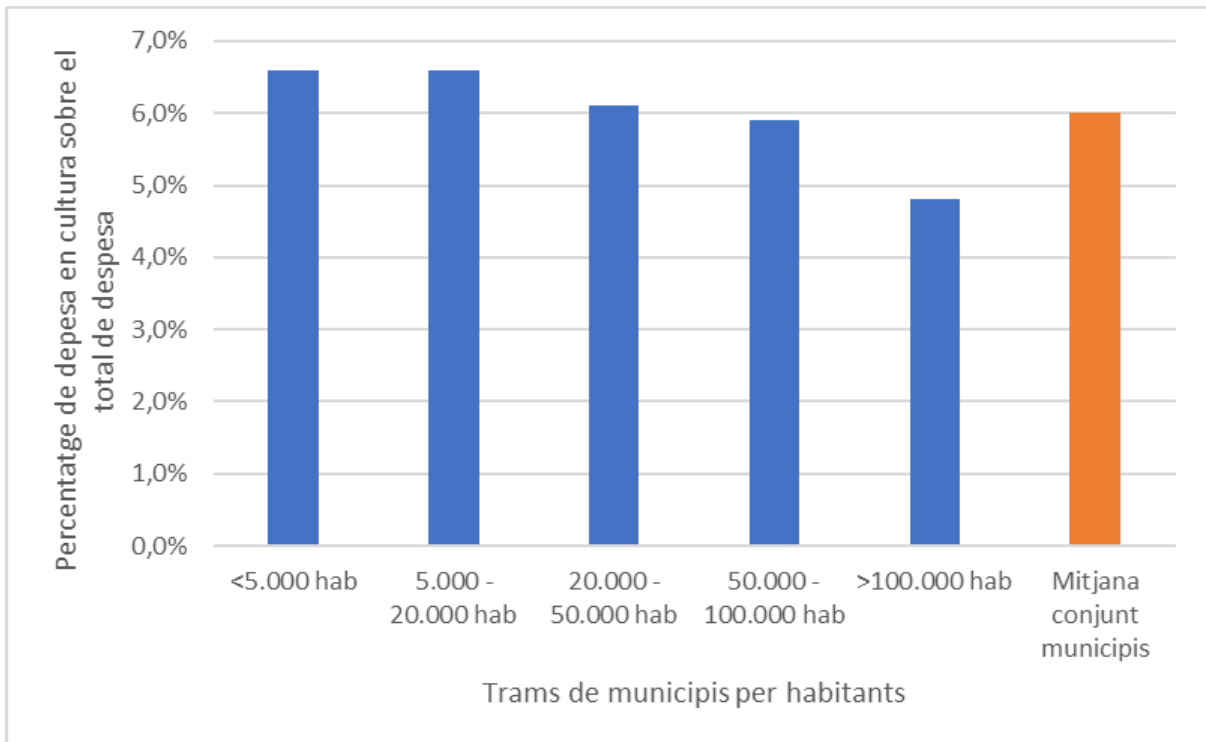

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Durant els anys de crisi econòmica, la despesa en cultura dels ajuntaments es va reduir el doble que la despesa global, fet que no s'ha replicat amb la davallada de la despesa els primers anys de la pandèmia covid-19. Tal com mostra la taula anterior, l'any 2020, amb una davallada de la despesa pública del 17%, la despesa en cultura es va reduir un 5%. Així doncs, el 2021 els municipis de la demarcació de Barcelona van destinar a la cultura 0,6 de cada 10 euros gastats, ja sigui per remuneració del personal, contractació de béns i serveis, subvencions a entitats o bé construcció o manteniment d'equipaments, una xifra que es manté gairebé estable des de l'any 2016.

Si ens fixem ara en el percentatge de despesa en cultura sobre el total de la despesa de l'any 2021 per trams de municipis, podem observar que són els municipis més petits (els que estan per sota dels 20.000 habitants) els que dediquen més part de la seva despesa pública a la cultura, concretament un 6,6%, per sobre de la mitjana del 6%. A mesura que creix el nombre dels habitants dels municipis, aquest percentatge va disminuint, fins a arribar a la xifra de 4,8% de la despesa en cultura sobre el total de despesa pels municipis que tenen més de 100.000 habitants.

Gràfic 17. Percentatge de la despesa en cultura respecte al global de per trams de municipis a la demarcació de Barcelona (any 2021)

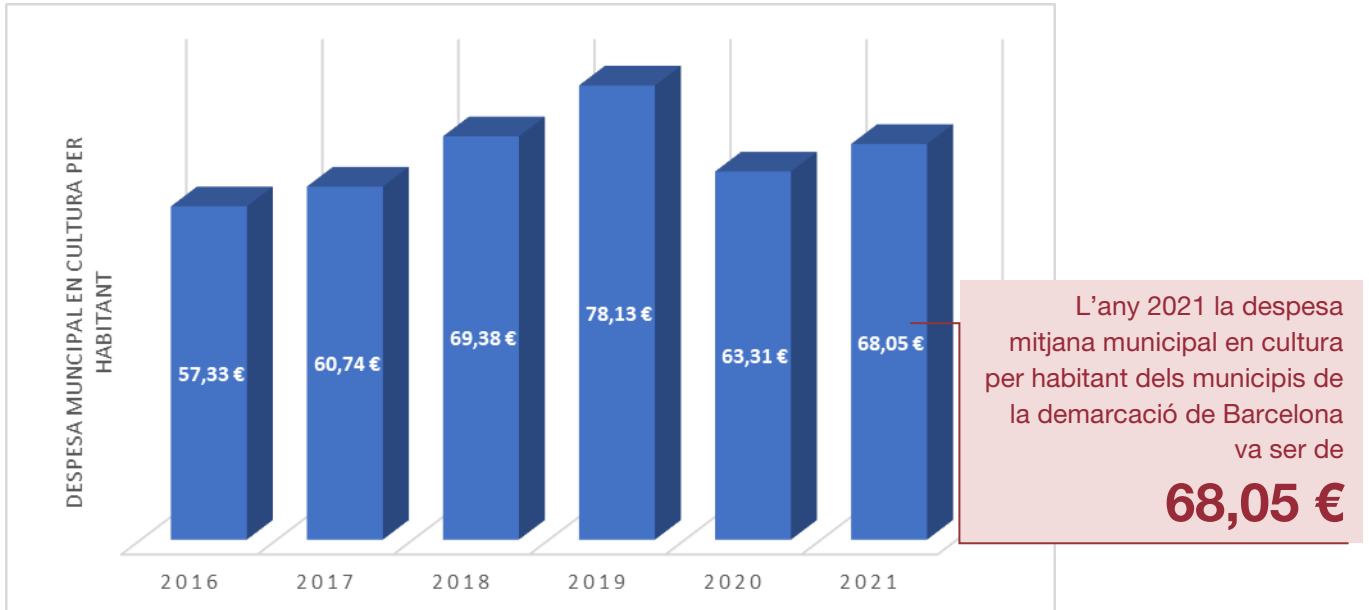

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

3.2. Despesa municipal executada en cultura per habitant

En termes de despesa municipal executada en cultura per habitant, torna a reproduir-se el mateix esquema que hem analitzat anteriorment. Els anys 2018 i 2019 es confirma la recuperació i s'arriba a assolir la xifra de 78,13 euros, uns nivells de despesa de cultura per habitant que quedaven una mica més a prop dels màxims assolits els anys 2008 i 2009, amb 120 euros, després d'un llarg període on s'havien assolit xifres molt baixes, tocant fons amb els 49,28 euros de l'any 2014. Però, de nou, l'arribada de la pandèmia estronca aquesta recuperació, i ens situem el 2020 a un nivell molt similar al del 2017. El 2021 s'observa una recuperació, d'acord amb el que s'ha observat en les dades d'altres apartats d'aquest estudi. Una vegada més, caldrà confirmar que aquesta recuperació es confirma els propers anys.

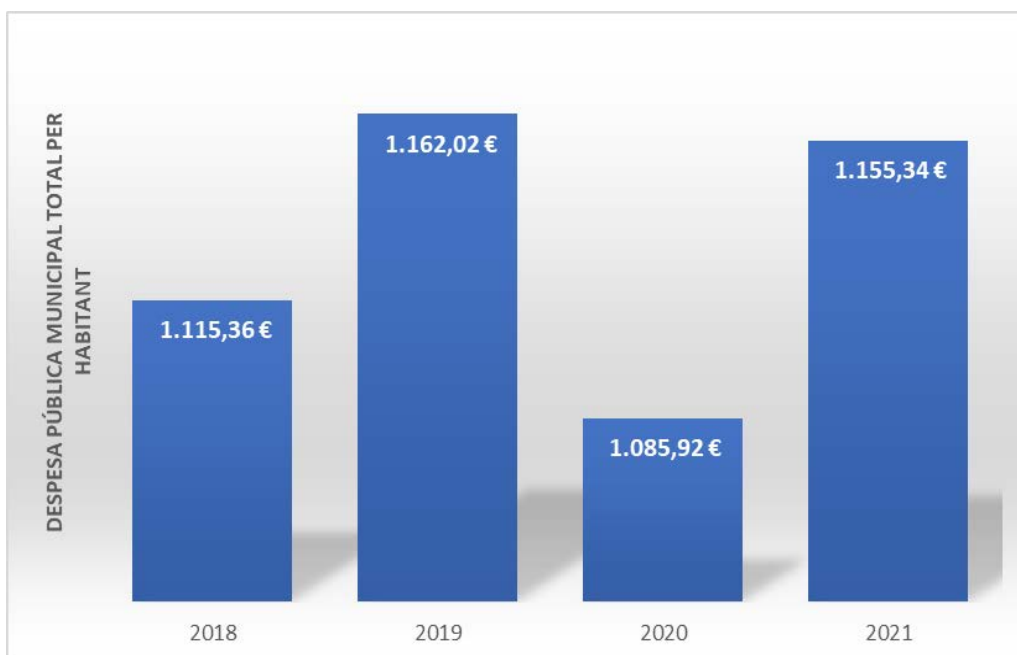
Gràfic 18. Despesa municipal executada en cultura per habitant a la demarcació de Barcelona en el període 2016-20

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Analitzem ara quina és la despesa pública municipal total per habitant a la demarcació de Barcelona durant el període 2018-20. Veurem que l'evolució és molt semblant al gràfic anterior, amb una baixada l'any 2020 per la pandèmia i la recuperació parcial del 2021. La proporció de despesa en cultura per habitant respecte al total és manté al voltant del 6% tots els anys, com s'ha vist anteriorment quan hem analitzat el percentatge de la despesa en cultura sobre el total de despesa pública.

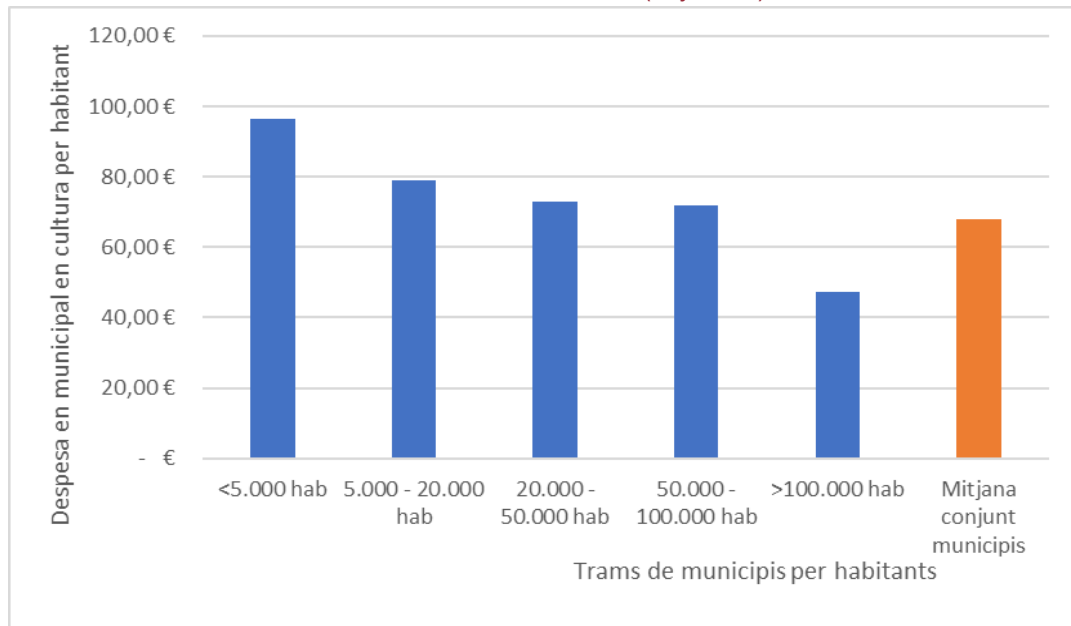
Gràfic 19. Despesa pública municipal total executada per habitant a la demarcació de Barcelona en el període 2018-20

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Fixem-nos ara en aquesta mateixa dada pels diferents trams de municipis de la demarcació de Barcelona l'any 2021. Tornem a observar que són els municipis més petits (els que estan per sota dels 5.000 i 20.000 habitants) els que dediquen més despesa en cultura per habitant, concretament 96,61 euros i 78,82 euros respectivament, molt per sobre dels 68,05 euros de mitjana. A mesura que creix el nombre d'habitants dels municipis, aquesta despesa va disminuint fins a arribar als 47,22 euros per als municipis amb més de 100.000 habitants.

Gràfic 20. Despesa municipal executada en cultura per habitant per trams de municipis a la demarcació de Barcelona (any 2021)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

3.3. Despesa municipal executada en cultura per capítols

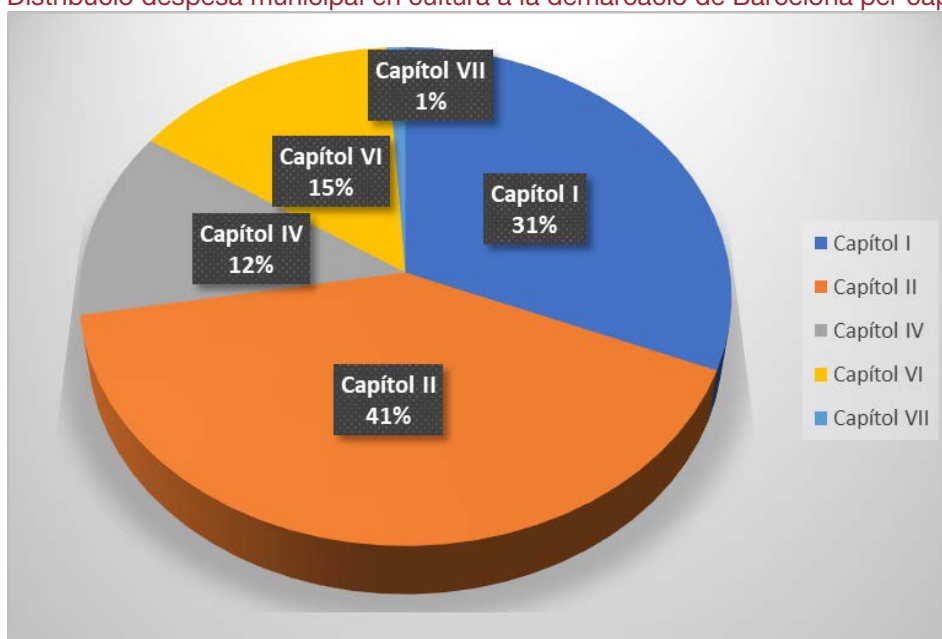
L'evolució global dels pressupostos pot mostrar variacions internes si s'atén a la distribució de la despesa per capítols. Aquesta classificació per capítols és la següent:

- Capítol I: remuneracions del personal.
- Capítol II: despeses de béns corrents i serveis.
- Capítol III: despeses financeres.
- Capítol IV: transferències corrents.
- Capítol VI: inversions reals.
- Capítol VII: transferències de capital.
- Capítol VIII: actius financers.
- Capítol IX: passius financers.

Els capítols I, II i IV corresponen a la despesa corrent, és a dir, aquella generada per l'activitat diària de les àrees de cultura dels ajuntaments: pagament de sous al personal, programació, contractació de serveis, manteniment dels equipaments, transferències a entitats i altres agents culturals, etc. Els capítols VI i VII recullen la despesa de capital, i la despesa financera es comptabilitza als capítols III, VIII i IX dels pressupostos. Analitzarem e fonamentalment els capítols I, II, IV i VI.

Així doncs, com es pot veure al gràfic següent, on s'analitza la despesa municipal per capítols de l'any 2021, el gruix de la despesa en cultura dels municipis es concentra al capítol II (despesa en béns i serveis), que recull una part molt important de la seva activitat, el 41%. El segon en importància és el capítol I (despesa en personal), amb un 31% del total, seguit del capítol IV (transferències corrents), amb un 15%, en el qual es comptabilitzen, entre d'altres, les subvencions a entitats cultural. El capítol VI (inversions) representa un 15% del total mentre el capítol VII, de transferències de capítols només un 1%.

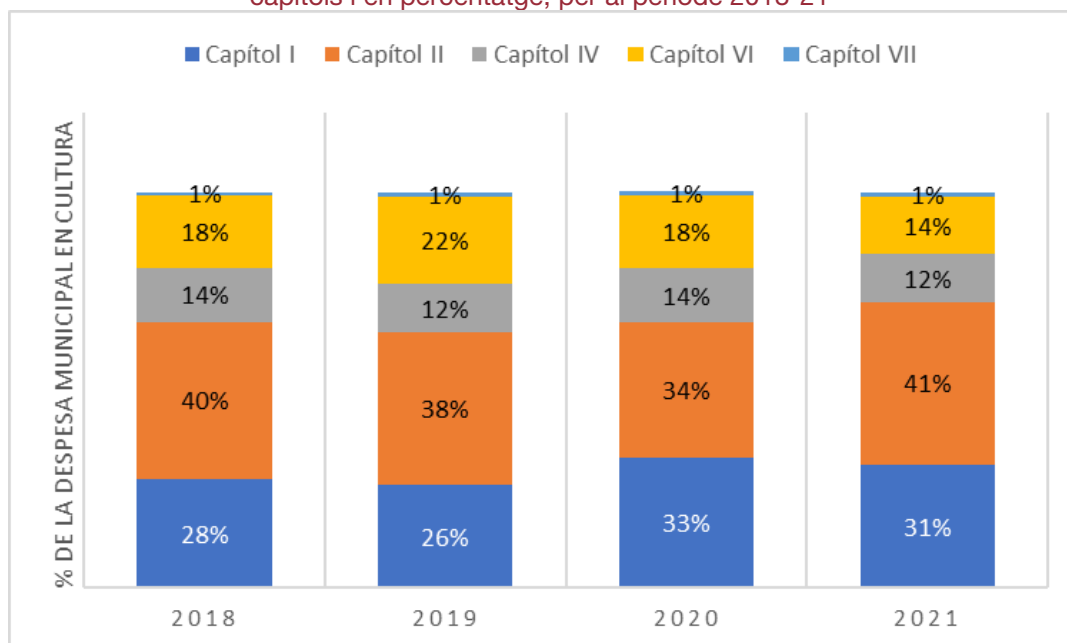
Gràfic 21. Distribució despesa municipal en cultura a la demarcació de Barcelona per capítols (2021)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Com es pot veure en el gràfic que es mostra a continuació, aquesta distribució es manté bastant estable els darrers anys. Només l'any 2020, amb la irrupció de la pandèmia covid-19, amb la baixada de la despesa dedicada a cultura, es pot observar que els capítols II i VI pateixen una davallada més forta, mentre el capítol I de personal incrementa el seu percentatge respecte al total de la despesa pública en cultura, fet positiu que constata la confiança dels equips municipals de cultura en el seu personal.

Gràfic 22. Evolució de la despesa municipal executada en cultura a la demarcació de Barcelona per capítols i en percentatge, per al període 2018-21

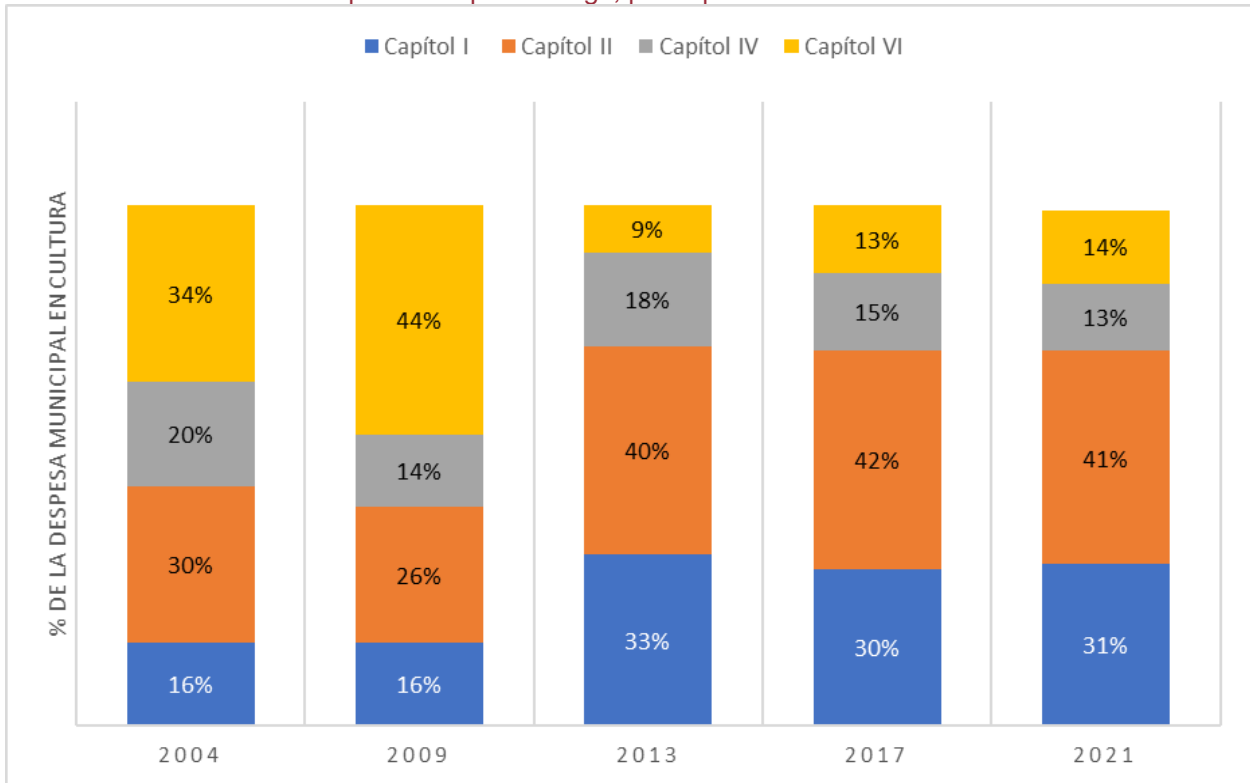

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

L'any 2021 els municipis van destinar un **31%** de la seva despesa en cultura a capítol I, de personal. Els petits municipis només hi van dedicar un 15%, mentre els de més de 50.000 habitants hi van dedicar un 37%

Si recuperem els estudis de la despesa en cultura dels períodes [2004-13](#) i [2014-2017](#) podrem constatar que aquests percentatges de la distribució de la despesa en capítols han variat significativament. El creixement de la despesa en cultura dels municipis en el període 2004-09 va estar molt centrat en el capítol VI, d'inversions, que va créixer un 82% convertint-se en el capítol amb més percentatge de despesa. Aquest creixement de la inversió va anar acompanyat, fins l'any 2009, d'un augment de la despesa en personal (va créixer un 48% i va deixar la última posició que ocupava llavors) i també d'un increment significatiu de la despesa corrent en béns i serveis, el capítol II. El 2013 es pot observar la forta i sobtada caiguda del capítol d'inversions que passa del 44% el 2009 al 9% al 2013. Per al període 2014-2017, la distribució de la despesa en percentatge és molt semblant a la que es presenta per al període 2018-21. A continuació mostrem un gràfic per visualitzar el que s'ha explicat.

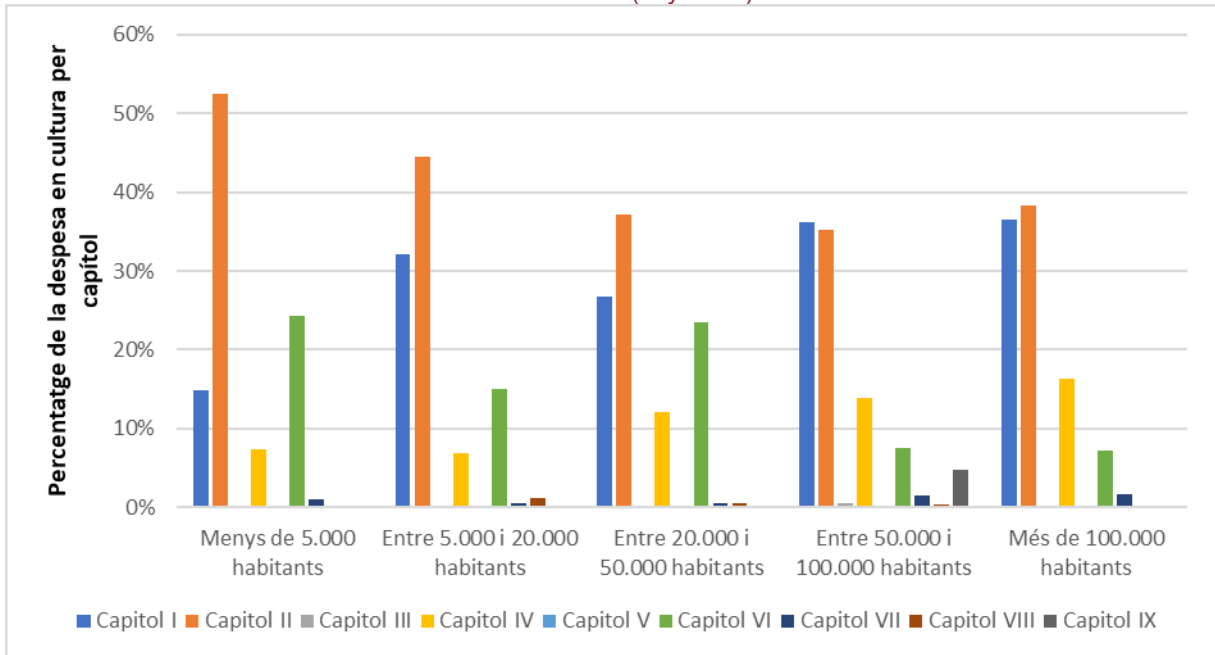
Gràfic 23. Evolució de la despesa municipal executada en cultura a la demarcació de Barcelona per capítols i en percentatge, per al període 2004-21

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Fixem-nos ara el percentatge de despesa en cultura per capítols, analitzats pels diferents trams de municipis de la demarcació de Barcelona l'any 2021. Com podem observar en el gràfic que presentem a continuació, el tram de municipis de menys de 5.000 habitants dedica més del 50% de la seva despesa a capítol II, despeses de béns corrents i serveis, mentre en els altres trams de municipis aquesta dada és inferior, especialment en els municipis per sobre dels 20.000 municipis, on es situa al voltant del 35%. D'altra banda, veiem que en la franja dels municipis més petits, només es dedica un 15% de la despesa a capítol I, remuneracions de personal, pel que es pot concloure que tot i que aquests petits municipis dediquen un percentatge important del seu pressupost global a la cultura, tenen dificultats a l'hora de poder gestionar i programar per la manca de personal tècnic. Pel que fa als municipis més grans podem observar que poden dedicar més recursos a personal tècnic, situant-se al 36% en els municipis de més de 50.000 habitants i això els facilita poder gestionar el pressupost en cultura que hi dediquen. Pel que fa al capítol IV, de transferències corrents, es pot observar que s'incrementa a mesura que els municipis tenen més habitants, passant del 7% en el cas de municipis de menys de 20.000 habitants al 16% dels municipis de més de 100.000 habitants. Per últim, cal remarcar que pel que fa al capítol VI, d'inversions, els municipis de menys de 5.000 habitants i els que tenen entre 20.000 i 50.000 habitants són els que més recursos hi dediquen amb un 24%, mentre que els municipis de més de 50.000 habitants només hi dediquen un 7% del seu pressupost.

Gràfic 24. Percentatge de la despesa en cultura per capítol per trams de municipis a la demarcació de Barcelona (any 2021)

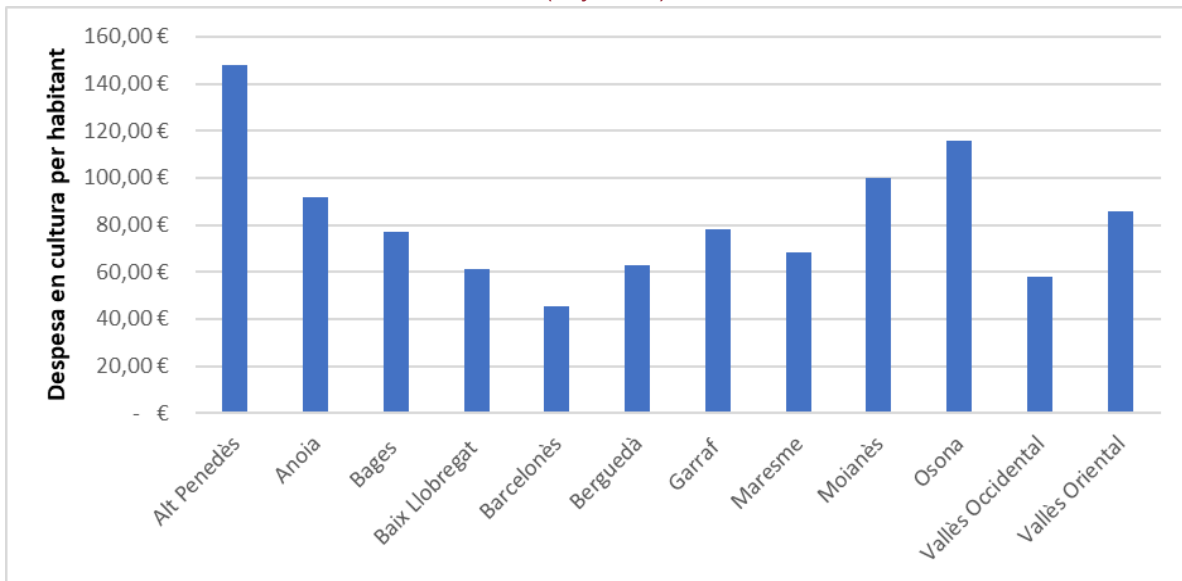
Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

3.4. Despesa municipal executada en cultura per comarques

Analitzem a continuació la despesa municipal de l'any 2021 agrupada per comarques, que mostra uns resultats força similars quan ens fixem en la despesa municipal en cultura per habitant i la despesa municipal en cultura en percentatge respecte a la despesa total.

Fixem-nos primer en la despesa municipal en cultura per habitant. Observem en el següent gràfic que els territoris que tenen una despesa superior als 100 euros són 2 territoris allunyats de l'àrea metropolitana de Barcelona: Alt Penedès (148,12) i Osona (115,78). En un segon grup, se situa el gruix principal de les comarques, que dediquen entre 60 i 100 euros de despesa en cultura per habitant, i que són, per aquest ordre: Moianès (99,95), Anoia (91,87), Garraf (78,06), Bages (76,84), Maresme (68,25), Berguedà (62,95) i Baix Llobregat (61,31). En aquest segon grup, s'hi barregen comarques amb municipis inclosos a l'àrea metropolitana de Barcelona amb comarques més allunyades d'aquesta àrea. I, per últim, hi hauria un tercer grup de comarques amb una despesa per sota dels 60 euros, amb només 2 comarques: el Vallès Occidental (58,10) i el Barcelonès (45,16), els dos territoris més poblats de la demarcació de Barcelona, amb 937.239 i 644.235 habitants, respectivament. Recordem que la ciutat de Barcelona no està inclosa en aquesta anàlisi.

Gràfic 25. Despesa municipal en cultura per habitant per comarques de la demarcació de Barcelona (any 2021).

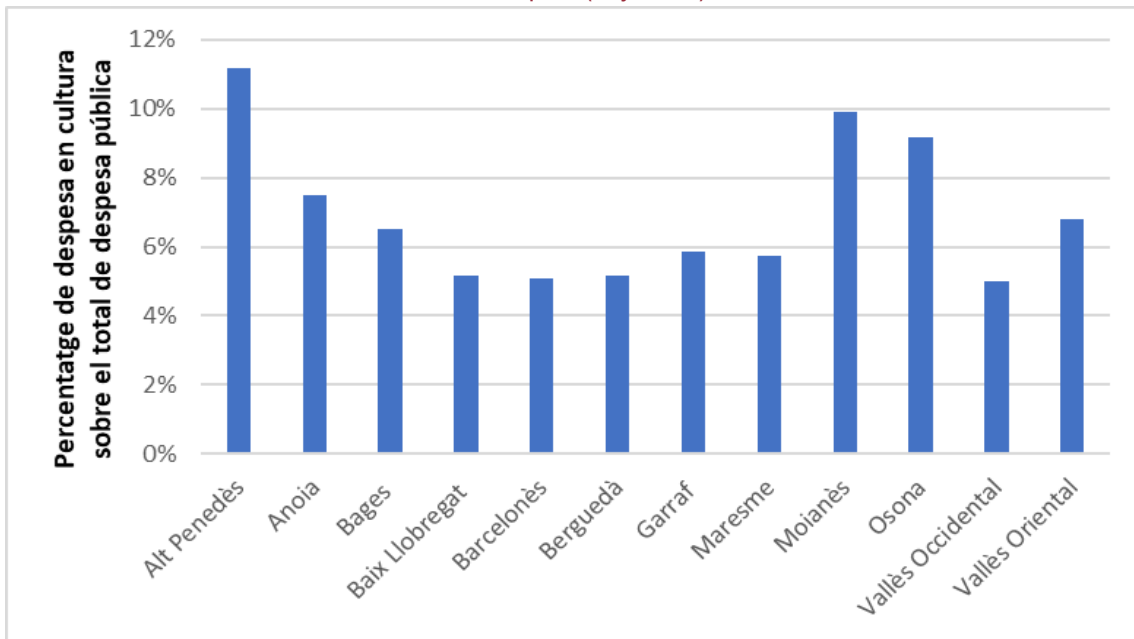

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Quan analitzem en el següent gràfic la despesa municipal en cultura en percentatge sobre el total de despesa pública presenta una distribució gairebé igual que l'anterior gràfic, sense gairebé cap variació. Per tant, conclouríem que els ajuntaments dels territoris no metropolitans fan un esforç notable per dedicar recursos a la cultura, tant si ho analitzem des del punt de vista de la despesa en cultura per habitant com des del percentatge de la despesa en cultura sobre la despesa total, trencant una idea que ens podria portar a pensar que el major esforç d'inversió en cultura es realitza als territoris metropolitans.

Les comarques sense municipis metropolitans tenen una despesa en cultura per habitant i un percentatge de la despesa en cultura més elevats, però les comarques amb municipis metropolitans tenen més despesa en cultura en termes absoluts.

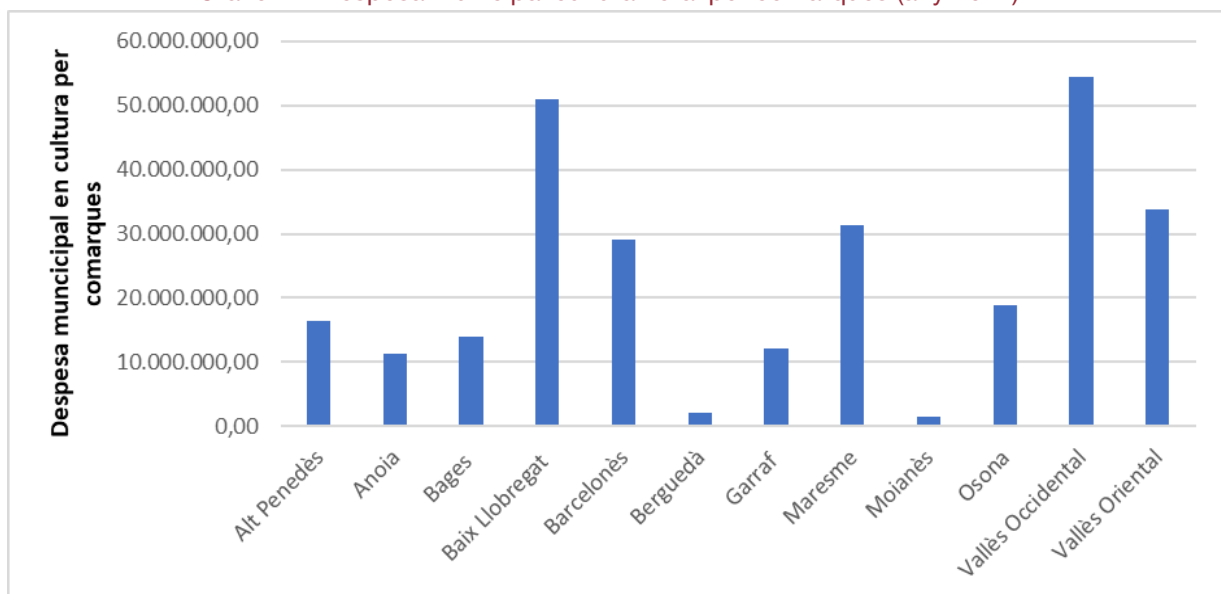
Gràfic 26. Despesa municipal en cultura en percentatge sobre el total de la despesa pública per comarques (any 2021)

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Per últim, presentem un gràfic on es mostra el volum de despesa total en euros per comarques. En aquest cas, l'agregat dels municipis del Vallès Occidental i del Baix Llobregat lideren el volum de despesa pública destinada a la cultura amb imports superiors als 50 milions d'euros. A un segon nivell se situarien el Vallès Oriental, el Maresme, i el Barcelonès, amb imports que s'aproximen als 30.000.000 euros. En aquest cas, sí que són els territoris metropolitanos els que lideren la despesa pública en cultura, mentre els territoris menys poblats i més allunyats de l'àrea metropolitana queden a un nivell inferior.

Gràfic 27. Despesa municipal cultural total per comarques (any 2021).

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Dades de despesa en cultura del 2021 a les capitals de comarca

Per últim, presentem una comparativa de les dades de despesa municipal en cultura per habitant i percentatge de la despesa en cultura respecte al total de despesa pública de l'any 2021 per a les capitals de les comarques de la demarcació de Barcelona.

Taula 1. Despesa municipal en cultura sobre el total i despesa en cultura per habitant a les capitals de comarca de la demarcació de Barcelona. Any 2021

	Percentatge despesa cultura/total	Despesa cultura/habitant (en euros)
Berga (Berguedà)	4%	33,76
Granollers (Vallès Oriental)	8%	114,35
Igualada (Anoia)	8%	114,74
Manresa (Bages)	6%	66,70
Mataró (Maresme)	4%	54,31
Moià (Moianès)	7%	94,18
Sabadell (Vallès Occidental)	5%	56,86
Sant Feliu de Llobregat (Baix Llobregat)	3%	37,19
Terrassa (Vallès Occidental)	4%	41,62
Vic (Osona)	15%	179,44
Vilafranca del Penedès (Alt Penedès)	15%	192,63
Vilanova i la Geltrú (Garraf)	5%	59,91

Font: Elaboració pròpia amb dades del Servei d'Informació Econòmica Municipal de la Diputació de Barcelona

Com es pot comprovar, les dues capitals de comarca que dediquen més recursos a la cultura tenint en compte aquests dos indicadors són Vilafranca del Penedès i Vic, d'una manera destacada, amb un 15% de la despesa en cultura sobre el total i més de 170 euros en cultura per habitant, en els dos casos. Els segueixen Igualada i Granollers, que presenten dades molt similars entre elles, un 8% de la despesa en cultura sobre el total i 114 euros de despesa en cultura per habitant. La resta de municipis se situen entre el 3% i el 7% de despesa pública en cultura i una despesa en cultura per habitant que va dels 33 euros als 94.

4. Conclusions

- El període analitzat en aquest estudi, de l'any 2018 al 2021, es va veure fortament afectat per la irrupció d'una pandèmia global que va tenir greus repercussions sobre la salut de les persones, les mesures de confinament i les restriccions en la cultura. L'afectació al sector cultural va ser molt intensa en almenys 3 dels 5 anys analitzats, i va interrompre una tendència general de recuperació de la despesa en cultura que s'anava produint des de l'any 2014, després d'una forta crisi econòmica. Tot i així, cal destacar l'esforç de les diferents administracions per recuperar l'any 2021 els nivells de despesa en cultura, per bé que cal ser prudents i comprovar si aquesta tendència a la recuperació es confirma els propers anys.
- L'evolució de la despesa executada en cultura agregada dels 27 països de la Unió Europea per al període 2001-2021 mostra una tendència general creixent. Les afectacions en els pressupostos liquidats en els períodes de la crisi econòmica del 2008-14 i els anys posteriors a la pandèmia de la covid-19 no van ser tan acusades com en els casos d'altres nivells de govern. Catalunya, amb una despesa en cultura per habitant de 139 euros l'any 2020, se situa per sota la mitjana europea de 156 euros, i lluny dels països que dediquen més recursos a la cultura.
- La despesa pública en cultura de les diferents administracions de l'Estat espanyol (govern central, govern català, i el municipal) mostra una tendència força similar en el període 2018-2021, que són els anys d'objecte d'anàlisi d'aquest estudi. De 2016 al 2019 es confirma la recuperació de la despesa en cultura després de la crisi econòmica iniciada els anys 2009-10, però la irrupció de la pandèmia estronca aquesta recuperació, amb una davallada dels indicadors de la despesa dedicada a la cultura. El 2021 s'observa una recuperació que s'haurà de confirmar els propers anys.
- L'administració local és la que contribueix més en la despesa pública en cultura a l'Estat espanyol i a Catalunya. Concretament, assumeix el 59% de la despesa en cultura en els dos casos, amb molt petites variacions durant el període 2018-21. D'altra banda, les administracions autonòmiques aporten el 27% de la despesa en el cas de l'Estat mentre el govern central aporta el 14%. Pel que fa a Catalunya, la despesa de la Generalitat en cultura suposa un 29% del total i la de les quatre diputacions, un 14%.
- La despesa en cultura per habitant de l'any 2021 a Catalunya per part de les diferents administracions va ser de 139 euros, amb un creixement respecte a la dada del 2018, que era de 128 euros. Pel que fa a la despesa en cultura de les quatre diputacions, el gruix principal de la despesa es dedica a Biblioteques i arxius (39%) i a Promoció cultural (33%).
- La irrupció de la pandèmia covid-19 l'any 2020 va interrompre la recuperació de la despesa municipal executada en cultura per part dels municipis de la demarcació de Barcelona des de l'any 2014. Tot i així, l'any 2021 s'observa una parcial recuperació, que caldrà que es confirmi els propers anys. En qualsevol cas, en els últims anys

analitzats ens situem encara molt lluny dels nivells de despesa global del període 2007-2009, amb gairebé la meitat dels recursos destinats a la cultura respecte als que s'hi destinaven en aquell període.

- El percentatge de despesa executada en cultura respecte al global de despesa pública per part dels municipis de la demarcació de Barcelona se situa l'any 2021 al 6%, i queda lluny dels percentatges entre el 9% i el 10% del període 2003-2009. Com a dada positiva, cal dir que mentre la despesa pública global per part dels municipis es va reduir un 17% l'any 2020, la despesa en cultura ho va fer només un 5%, constatant-se un esforç per mantenir la despesa en cultura malgrat el context. L'any 2021 van ser els municipis més petits, de menys de 20.000 habitants, els que van dedicar més part del seu pressupost a la cultura, més d'un 6%, mentre els de més 100.000 habitants hi van dedicar menys del 5%.
- Pel que fa a la despesa municipal mitjana en cultura per habitant, la dada del 2021, 68,05 euros, se situa per sota de la dada del 2019, 78,13 euros. En aquest cas, la davallada per la irrupció de la pandèmia i l'afectació al sector cultural, va ser molt més forta, tot i que el 2021 s'inicia una parcial recuperació respecte a la dada del 2020. Una altra vegada són els municipis més petits els que obtenen una dada més positiva en aquest cas.
- El capítol de despesa en el que el conjunt de municipis de la demarcació de Barcelona dediquen més recursos és el capítol II, de despeses de béns corrents i serveis, amb un 41% el 2021, seguit del capítol I, de despeses personal, amb un 31%. Cal remarcar que el capítol I es va reforçar l'any de la pandèmia, i no va baixar com altres capítols, el que demostra una aposta dels ajuntaments pel personal dedicat a la gestió dels recursos dedicats a la cultura. D'altra banda, també cal destacar que hi ha grans diferències entre els municipis petits i més grans respecte a la despesa en capítol I: mentre els de més de 50.000 habitants hi van dedicar un 37% de la despesa el 2021, els més petits de 5.000 habitants només hi van dedicar un 15%.
- Les comarques amb menys presència de municipis metropolitans són les que presenten dades més positives pel que fa a la despesa en cultura per habitant i el percentatge de la despesa en cultura respecte al total de la despesa pública, destacant l'Alt Penedès, Osona i el Moianès. Les capitals de comarca que presenten dades més positives respecte a aquests dos indicadors són Vilafranca del Penedès i Vic. Pel que fa al total de despesa executada en cultura en termes absoluts, destaquen el Vallès Occidental i el Baix Llobregat.
- La recollida, el tractament i la posterior anàlisi de dades en el sector cultural, tant pel que fa a la despesa pública com respecte a altres àmbits, presenta dificultats que impedeixen poder utilitzar-les com a element bàsic per a la presa de decisions en la gestió cultural, com passa en altres sectors. Per una banda, caldria treballar per millorar l'harmonització de dades a nivell europeu, espanyol i català, i per altra banda, caldria fer un esforç per incorporar la recollida, el tractament i l'anàlisi de dades a tots els nivells i per totes les administracions com un element essencial per a l'optimització de la gestió cultural.